

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

**Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра економічного аналізу і фінансів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

здобувача **Явтушенко Маріанни Олександрівни**

(ПІБ)

академічної групи **072-213-1 (заочна форма навчання)**

(шифр)

спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

на тему: **«Планування оборотних активів ТОВ «НПВ «ІНОКС БІЗ» та оцінка їх використання»**

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	доц. Дереза В. М.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро
2025

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В. УСАТЕНКО

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2025 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

здобувачу **Явтушенко Маріанні Олександрівні** академічної групи **072-213-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

(код і назва спеціальності)

на тему: **«Планування оборотних активів ТОВ «НПВ «ІНОКС БІЗ» та оцінка їх використання»**

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **01.05.2025р.** № **331-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	28.04.2025- 30.04.2025
Розділ 1	Теоретичні та методичні засади планування оборотних активів та оцінка їх використання	01.05.2025- 09.05.2025
Розділ 2	Оцінка стану та ефективності використання оборотних активів ТОВ «НПВ «Інокс Біз»	10.05.2025- 18.05.2025
Розділ 3	Планування оптимального обсягу оборотних активів на виробничому підприємстві	19.05.2025- 27.05.2025
ВИСНОВКИ	За підсумками дослідження сформульовано висновки та пропозиції	28.05.2025- 29.05.2025
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	30.05.2025- 01.06.2025

Завдання видано

В. М. Дереза

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **07.04.2025 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **02.06.2025 р.**

Завдання прийнято до виконання

М.О. Явтушенко

(прізвище)

РЕФЕРАТ

Явтушенко М.О. – Планування оборотних активів ТОВ «НВП «ІНОКС Біз» та оцінка їх використання». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2025.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження економічної сутності оборотних активів та обґрунтування ефективних підходів до їхнього планування на підприємстві з подальшою оцінкою використання.

У вступі розкрито актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження та визначено основні результати в роботі.

У першому розділі розглянуто сутність оборотних активів, визначено методи до планування оборотних активів підприємств і здійснено оцінки їх ефективного використання.

У другому розділі проведено оцінку динаміки показників ефективності використання оборотних активів ТОВ «НВП «Інокс Біз» у 2022-2024 рр., що дозволило виявити наявні тенденції та окреслити потенційні напрями підвищення їх результативності.

У третьому розділі за допомогою інструментів математичного моделювання, зокрема аналітичного та регресійного аналізу, здійснено розрахунок оптимального рівня оборотних ресурсів. Запропоновані підходи до планування спрямовані на досягнення збалансованості між обсягом оборотних активів та ефективністю їх використання.

Результати дослідження можуть бути використані на практиці в майбутній діяльності ТОВ «НВП «Інокс Біз».

ПЛАНУВАННЯ, ОБОРОТНІ АКТИВИ, ОБОРОТНІ РЕСУРСИ,
МЕТОДИ, БАЛАНС, АНАЛІТИЧНИЙ ТА РЕГРЕСІЙНИЙ АНАЛІЗ.

ABSTRACT

Yavtushenko M.O. – «Current asset planning of “INOX BIZ” RPE LLC and assessment of their use». – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 072 Finance, Banking and Insurance. – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2025.

The purpose of the qualification work is to study the economic essence of current assets and substantiate effective approaches to their planning at the enterprise with subsequent assessment of use.

The introduction reveals the relevance of the topic, formulates the goal, objectives, object and subject of the research, and outlines the main results of the work.

The first section examines the theoretical foundations and methodological approaches to planning current assets and assessing their effective use.

The second section assesses the dynamics of the efficiency indicators of the use of current assets of “INOX BIZ” RPE LLC in 2022-2024, which made it possible to identify existing trends and outline potential areas for improving their performance.

In the third section, using mathematical modeling tools, in particular analytical and regression analysis, the optimal level of working capital is calculated to ensure the smooth functioning of the production process. The proposed planning approaches are aimed at achieving a balance between the volume of current assets and the efficiency of their use.

The results of the study can be used in practice in the activities of “INOX BIZ” RPE LLC in order to increase the efficiency of the use of current assets.

PLANNING, CURRENT ASSETS, CURRENT RESOURCES, METHODS, BALANCE SHEET, ANALYTICAL AND REGRESSION ANALYSIS.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ	9
1.1. Економічна природа оборотних активів підприємства та особливості їх формування	9
1.2. Методичні підходи до планування потреби в оборотних активах	18
1.3. Методи оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства	25
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИС- ТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ»	31
2.1. Загальна характеристика підприємства	31
2.2. Аналіз стану оборотних активів ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ»	32
2.3. Аналіз ефективності використання та фінансування оборотних активів підприємства	41
Висновки до розділу 2	52
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ОБСЯГУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	56
3.1. Обґрунтування потреби у формуванні обсягів оборотних активів	56
3.2. Оцінка доцільності прогнозування ефективності за результатами планування обсягів оборотних активів	70
Висновки до розділу 3	74
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	85

ВСТУП

Актуальність теми. У ринкових умовах діяльності підприємства ефективне планування оборотних активів є одним із ключових чинників забезпечення його фінансової стабільності, ритмічності виробництва та досягнення стратегічних цілей. Оборотні активи, на відміну від необоротних, постійно перебувають у русі, швидко змінюючи свою форму – від запасів до грошових коштів через стадії виробництва та реалізації. Саме тому їхнє раціональне планування потребує особливої уваги.

Актуальність теми зумовлена необхідністю підвищення ефективності використання обмежених ресурсів підприємства шляхом розробки обґрунтованих планів щодо обсягів, структури та джерел фінансування оборотних активів. Недостатньо лише забезпечити наявність оборотних коштів – важливо спрогнозувати їх потребу з урахуванням сезонності, виробничих циклів, рівня попиту та інших факторів. Неправильне планування може призвести як до дефіциту, що гальмує операційну діяльність, так і до надлишку, що спричиняє неефективне використання капіталу.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні засади планування оборотних активів підприємства.

Об'єкт дослідження – процес планування оборотних активів на ТОВ «НПВ «ІНОКС БІЗ»» та оцінка їх використання.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження економічної сутності оборотних активів та обґрунтування ефективних підходів до їхнього планування на підприємстві з подальшою оцінкою використання.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- визначити економічну сутність оборотних активів та їх роль у діяльності підприємства;
- розглянути основні джерела формування оборотних активів;
- проаналізувати сучасні методичні підходи до їхнього планування;
- проаналізувати стан і динаміку використання оборотних активів

ТОВ «НВП «Інокс Біз»;

- обґрунтувати планові потреби у формуванні обсягів оборотних активів;
- здійснити розрахунки планових показників оптимального рівня оборотних ресурсів;
- оцінити доцільність від впровадження підходів планування, спрямованих на досягнення збалансованості між обсягом оборотних активів та ефективністю їх використання.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано комплекс наукових методів, зокрема: методи логічного узагальнення та абстрагування – для теоретичного обґрунтування сутності поняття «оборотні активи»; аналізу і синтезу – з метою систематизації підходів до їх оцінювання; графічний метод – для наочного подання табличної інформації у формі діаграм і графіків; метод аналізу динаміки – для оцінки поточного стану та прогнозування змін оборотних активів на основі фінансових показників; економіко-математичні методи – для обґрунтування раціонального рівня оборотних ресурсів та оцінки ефективності їх використання.

Інформаційна база дослідження. Теоретико-методологічну базу дослідження становлять фундаментальні положення економічної теорії, наукові напрацювання українських і зарубіжних фахівців з питань управління оборотними активами та їх фінансування, чинні нормативно-правові акти України, а також звітні матеріали досліджуваного підприємства.

Оброблення інформації, а також побудова графічних матеріалів (графіків, діаграм) здійснювались із використанням персонального комп'ютера на базі прикладного програмного забезпечення MS Excel із залученням математичних і статистичних функцій.

Прикладна цінність дослідження полягає в можливості практичного використання отриманих результатів для обґрунтування обсягів оборотних активів підприємства та впровадження їх у процес планування й управління.

Апробація результатів дослідження. Оприлюдненні на Міжнародній конференції для студентів та молодих науковців «Ринок фінансових інновацій та безробіття ЄС: тенденції, виклики та перспективи» 23-24 квітня 2025 року.

Особистий внесок. Теоретичні узагальнення, висновки та пропозиції, представлені в роботі, сформульовані автором самостійно на основі критичного осмислення наукових джерел і аналізу фінансової звітності підприємства.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Структура кваліфікаційної роботи сформована відповідно до поставленої мети та завдань дослідження й включає: вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел. Основний зміст роботи охоплює 87 сторінок, містить 18 таблиць, 8 рисунків, 41 джерело інформації та 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

1.1. Економічна природа оборотних активів підприємства та особливості їх формування

Для будь-якого підприємства велике значення має контроль збереження та раціонального використання у процесі виробництва оборотних активів.

Оборотні активи підприємства становлять ту частину його майна, яка використовується у процесі поточної діяльності та повністю споживається протягом одного операційного циклу або одного року. Їх особливістю є те, що вони безперервно перебувають у русі: трансформуються з грошових коштів у виробничі запаси, потім – у незавершене виробництво, готову продукцію, дебіторську заборгованість, і зрештою знову у грошову форму.

До складу оборотних активів належать: запаси (сировина, матеріали, готова продукція), дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти, короткострокові фінансові інвестиції тощо. Їх наявність і структура залежать від специфіки діяльності підприємства, його розмірів, сфери функціонування та фінансової політики.

Економічна природа оборотних активів полягає в тому, що вони забезпечують безперервність виробничого процесу, оперативну діяльність підприємства та формують основу для отримання виручки. Ефективне управління оборотними активами дозволяє підприємству уникати дефіциту ресурсів, зменшити витрати зберігання та покращити загальні фінансові результати.

Формування оборотних активів здійснюється за рахунок як власних, так і залучених джерел. До власних джерел належать прибуток, амортизаційні

відрахування, залишки грошових коштів; до залучених – кредити банків, позики, кредиторська заборгованість. Раціональне поєднання цих джерел дозволяє підприємству зберігати фінансову стійкість та гнучкість в умовах зміни ринкової кон'юнктури.

У процесі формування оборотних активів важливо дотримуватись принципів достатності, ліквідності та економічної доцільності. Надмірна концентрація коштів у запасах чи дебіторській заборгованості може призвести до зниження рентабельності, тоді як їх нестача – до перебоїв у виробничій діяльності.

Таким чином, оборотні активи – це ключовий елемент поточних ресурсів підприємства, ефективність використання яких значною мірою визначає загальний стан його фінансово-господарської діяльності.

Раціональне планування оборотних активів є однією з ключових умов забезпечення фінансової стійкості підприємства, його ліквідності та здатності до безперервного функціонування. Зважаючи на це, надзвичайно важливим є глибоке розуміння економічної сутності оборотних активів та пов'язаного з ними поняття оборотного капіталу.

Значну увагу у науковій літературі приділено розкриттю економічної сутності оборотних активів та оборотного капіталу. Незважаючи на різноманіття формулювань, більшість дослідників підкреслюють ключові ознаки цих категорій, пов'язані з їх короткостроковим характером, участю в операційному циклі та впливом на фінансову стабільність підприємства.

У вітчизняній та зарубіжній економічній літературі існують різні підходи до визначення цих понять. Зазвичай оборотні активи розглядаються як складова частина активів підприємства, яка бере участь у кругообігу коштів у межах одного виробничо-комерційного циклу. Натомість оборотний капітал трактується як частина капіталу, що фінансує ці активи, або як надлишок поточних активів над поточними зобов'язаннями.

З метою систематизації наукових підходів до розкриття змісту оборотних активів і оборотного капіталу, доцільно узагальнити трактування провідних українських та зарубіжних учених у табличній формі.

Поняття «оборотні активи» широко використовується в економічній літературі та практиці фінансового аналізу, однак у різних авторів воно може трактуватися по-різному. Це пов'язано з багатогранністю функцій оборотних активів у фінансово-господарській діяльності підприємства.

У табл.1.1 наведено узагальнення теоретичних підходів до визначення цього поняття.

Таблиця 1.1 – Теоретичні підходи до визначення поняття «оборотні активи»

Автори	Характеристика
В.П. Кодацький [16]	Оборотні активи – це активи, які постійно беруть участь у кругообігу, змінюючи форму й забезпечуючи безперервність діяльності підприємства.
А.І. Голубко [10]	До оборотних активів належать кошти підприємства, які використовуються в одному операційному циклі або протягом одного року.
І.А.Бланк. [1]	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей, які забезпечують функціонування підприємства в короткостроковому періоді.
Р.Ентоні, Л.Брейтнер [39, 40]	Активи, що будуть спожиті, реалізовані або перетворені в грошові кошти в межах одного року або операційного циклу.
Ю. Брігем, Дж. Х'юстон [41]	Короткострокові ресурси підприємства, призначені для підтримання повсякденної операційної діяльності.

Як видно з наведених підходів, більшість авторів трактують оборотні активи як ресурси короткострокового характеру, що забезпечують безперервність господарського процесу. Основні ознаки, які повторюються в різних визначеннях – це участь в одному операційному циклі, можливість швидкого перетворення в грошові кошти, а також важливість у підтриманні поточної діяльності підприємства. Це свідчить про стратегічну значущість управління оборотними активами у забезпеченні фінансової стійкості та ліквідності.

Оборотний капітал вважається ключовим показником фінансової діяльності підприємства, оскільки він відображає здатність компанії забезпечити необхідні оборотні кошти для нормального функціонування бізнесу. Визначення та управління цим поняттям є критичним аспектом стратегії керування фінансами, спрямованої на забезпечення ефективної операційної діяльності і мінімізацію фінансових ризиків.

Теоретичні підходи до визначення поняття «оборотний капітал» показано в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Теоретичні підходи до визначення поняття «оборотний капітал»

Автори	Характеристика
Г.В. Савицька [32]	Оборотний капітал – це грошові ресурси, вкладені в оборотні активи для забезпечення нормального функціонування підприємства.
А.М Кос, С.Ю. Бірюченко [17]	Оборотний капітал – це частина активів, яка є у постійному русі та служить для забезпечення виробничого процесу.
В.М. Шелудько [37]	Оборотний капітал – це капітал, необхідний для фінансування повсякденної діяльності, що включає грошові кошти, дебіторську заборгованість, запаси...
Р.Брейлі, С. Майєрс [4]	Оборотний капітал – капітал, необхідний для покриття короткострокових витрат і фінансування оборотних активів.
Дж. Ван Хорн [7]	Оборотний капітал – це різниця між поточними активами і поточними зобов'язаннями, що забезпечує ліквідність і стабільність підприємства.

Аналіз наведених у табл. 1.2 підходів до визначення поняття «оборотний капітал» дозволяє зробити висновок, що це поняття трактується авторами як сукупність ресурсів, необхідних для забезпечення безперервного функціонування підприємства в короткостроковому періоді. Більшість дослідників наголошують на фінансуванні поточної діяльності, обігу грошових коштів, запасів та дебіторської заборгованості. Зокрема, Дж. Ван Хорн акцентує увагу на аналітичному підході, визначаючи оборотний капітал як різницю між поточними активами і зобов'язаннями, що є основою оцінки ліквідності. У свою чергу, інші автори (Г.В. Савицька, В.М. Шелудько) підкреслюють його роль як грошового забезпечення операційної діяльності.

Отже, можна зробити висновок, що оборотний капітал – це важливий елемент фінансової структури підприємства, який впливає на ефективність, платоспроможність та стабільність його роботи.

У фінансовому аналізі часто паралельно використовуються поняття «оборотні активи» та «оборотний капітал», які, хоч і тісно пов'язані між собою, мають різну економічну природу та аналітичне значення. З метою кращого розуміння цих категорій доцільно порівняти їх за основними ознаками. У табл. 1.3 наведено ключові відмінності між цими поняттями.

Таблиця 1.3 – Узагальнююча таблиця порівняння понять «оборотні активи» та «оборотний капітал»

Ознака	Оборотні активи	Оборотний капітал
Економічна сутність	Короткострокові активи, що обертаються протягом одного циклу	Різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями
Елемент балансу	Відображаються у II розділі активу балансу	Є аналітичним показником (не виділяється окремо в балансі)
Роль у діяльності підприємства	Забезпечують процес виробництва та реалізації продукції	Відображає рівень ліквідності та платоспроможності підприємства
Джерело формування	Можуть фінансуватись як за рахунок власних, так і позикових коштів	Власні ресурси, що залишаються після погашення короткострокових зобов'язань
Приклади	Запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти	(Оборотні активи – Поточні зобов'язання)

Порівняльний аналіз свідчить про те, що оборотні активи та оборотний капітал виконують різні функції у фінансовій системі підприємства. Оборотні активи – це конкретні елементи активу балансу, які забезпечують операційну діяльність у короткостроковому періоді. Натомість оборотний капітал є аналітичним показником, що характеризує частину оборотних активів, не обтяжену короткостроковими зобов'язаннями, і відображає фінансову стійкість та платоспроможність підприємства. Таким чином, правильне

розмежування цих понять є необхідним для ефективного управління ресурсами підприємства та прийняття обґрунтованих фінансових рішень.

У результаті аналізу підходів до трактування понять «оборотні активи» та «оборотний капітал» встановлено, що, незважаючи на схожість термінів, вони мають різну економічну природу. Оборотні активи – це ресурси, які постійно беруть участь у виробничо-господарському процесі в межах короткострокового періоду, тоді як оборотний капітал є індикатором того, якою мірою підприємство може покрити свої короткострокові зобов'язання за рахунок цих активів. Систематизація підходів вчених дозволяє зробити висновок про важливість чіткого розмежування та правильного планування оборотних активів як запоруки фінансової стабільності підприємства.

Характеристика поняття «оборотні активи» підприємства представлена на рис.1.1.

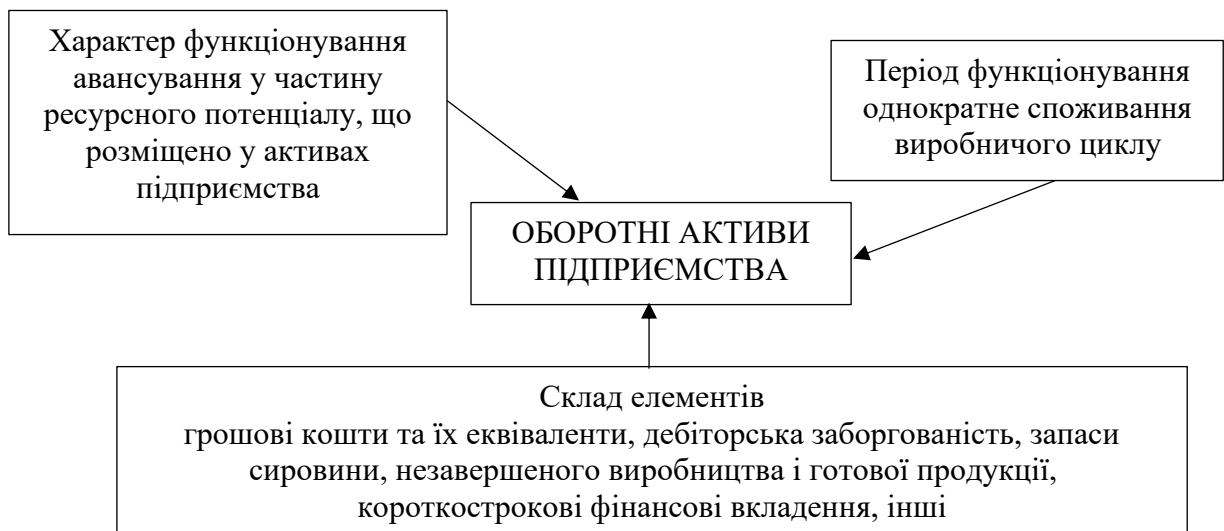

Рис.1.1 – Характеристика поняття «оборотні активи» підприємства

Оборотні активи є важливим елементом активів підприємства, що забезпечують його поточну діяльність, безперервність виробничого процесу та виконання фінансових зобов'язань. Ефективне планування оборотних

активів дає змогу уникнути дефіциту обігових коштів, зменшити фінансові втрати та підвищити платоспроможність підприємства.

Згідно з підходами вітчизняних економістів, зокрема О.А. Поддєрьогіна, оборотні активи доцільно класифікувати за економічним змістом, характером участі в кругообігу, ліквідністю та джерелами формування [26].

Класифікація оборотних активів за різними ознаками представлена в табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Класифікація оборотних активів за різними ознаками

Ознака класифікації	Види оборотних активів
За складом і видами	Виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари, дебіторська заборгованість, грошові кошти
За характером функціонування	Нормовані (постійні), ненормовані (змінні)
За ступенем ліквідності	Високоліквідні (грошові кошти), середньоліквідні (дебіторська заборгованість), низьколіквідні (запаси)
За джерелами формування	За рахунок власних коштів, позикових та залучених джерел

За складом і видами оборотні активи поділяються на:

- виробничі запаси (сировина, матеріали, паливо);
- незавершене виробництво і напівфабрикати;
- готову продукцію;
- товари;
- дебіторську заборгованість;
- грошові кошти та їх еквіваленти.

За характером функціонування виділяють:

- нормовані оборотні активи (ті, що постійно знаходяться в обігу – запаси, незавершене виробництво, готова продукція);
- ненормовані (наприклад, дебіторська заборгованість, грошові кошти).

За джерелами формування оборотні активи поділяють на:

- сформовані за рахунок власного капіталу;
- сформовані за рахунок позикових чи залучених коштів.

Окремі дослідники, зокрема В. М. Опанасенко, звертають увагу на доцільність у процесі планування виділяти оборотні активи за ступенем ліквідності, що дозволяє забезпечити необхідний рівень фінансової гнучкості підприємства [25].

Відповідно до П(С)БО 2 «Баланс», оборотні активи підприємства поділяються на окремі групи, що відображають їх економічну суть і порядок використання (рис. 1.2).

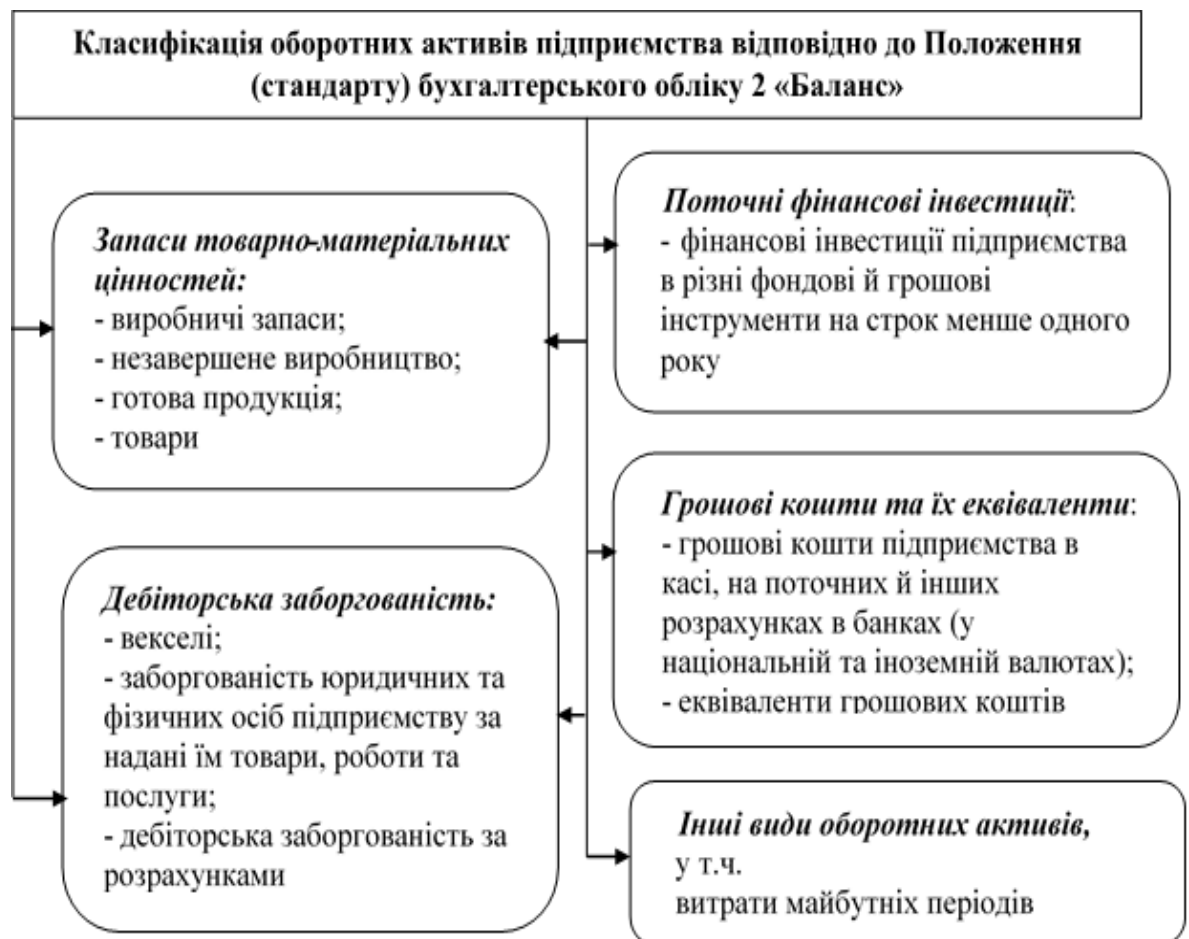

Рис. 1.2 – Класифікація оборотних активів

Формування джерел фінансування оборотних активів відіграє ключову роль у діяльності підприємства, адже саме їх структура значною мірою впливає на результативність операційної діяльності суб'єкта господарювання.

Як зазначає Л. А. Лігоненко, формування оборотних активів можливе за рахунок власних, залучених та позикових джерел [19]:

- 1) власні джерела – прибуток, що залишився в розпорядженні підприємства, амортизаційні відрахування, внутрішні резерви;
- 2) залучені джерела – кредиторська заборгованість, аванси від покупців, відстрочені податкові платежі;
- 3) позикові джерела – короткострокові банківські кредити, позики, фінансовий лізинг.

І. О. Лютий у своїх працях підкреслює, що стратегічне планування оборотного капіталу повинне передбачати досягнення оптимального співвідношення між джерелами фінансування залежно від сезону, тривалості операційного циклу та умов господарювання [20].

Доцільно класифікувати джерела для фінансування оборотних активів за ознаками, які показано на рис.1.3 [35].

Рис. 1.3 – Класифікація джерел фінансування оборотних активів підприємств

Таким чином, класифікація оборотних активів виступає необхідним інструментом для системного підходу до управління обіговими коштами підприємства. Її застосування забезпечує можливість раціонального планування фінансових ресурсів, оптимізації їх структури відповідно до специфіки операційної діяльності та потреб виробничого процесу. Різноманітність класифікаційних ознак дозволяє комплексно охарактеризувати оборотні активи з точки зору їх економічного змісту, функціонального призначення, ліквідності та джерел формування.

Аналіз джерел фінансування оборотних активів свідчить про необхідність досягнення оптимального співвідношення між власними, залученими та позиковими ресурсами. Такий підхід сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства, забезпеченню його платоспроможності та зменшенню вартості капіталу.

Отже, систематизація оборотних активів і обґрунтування джерел їх фінансування формують базис для подальшого впровадження ефективної моделі фінансового управління, орієнтованої на зростання економічної результативності діяльності підприємства.

1.2. Методичні підходи до планування потреби в оборотних активах

У сучасних умовах економічної нестабільності ефективне фінансове планування виступає одним із ключових інструментів підтримання конкурентоспроможності та стабільності функціонування підприємства. Завдяки системному підходу до фінансового планування з'являється можливість своєчасно виявляти сильні й слабкі сторони діяльності, оцінювати наявні можливості та загрози, що, своєю чергою, сприяє формуванню стратегії досягнення конкурентних переваг.

Одним із важливих напрямів фінансового планування є визначення потреби підприємства в оборотних активах. Раціональне управління цими ресурсами забезпечує безперебійність операційної діяльності, своєчасне

виконання фінансових зобов'язань, а також підвищення ефективності використання капіталу.

Управління оборотними активами передбачає застосування комплексу принципів, інструментів і методів, спрямованих на формування оптимального за обсягом і структурою оборотного капіталу.

Це включає:

- визначення потреби в окремих складових оборотних активів відповідно до специфіки виробництва;
- вибір найбільш ефективних джерел їх фінансування;
- забезпечення своєчасного оновлення та використання ресурсів з урахуванням мінімізації ризиків і вартості капіталу.

Таким чином, методика визначення необхідного обсягу оборотних активів повинна враховувати як внутрішні фактори (виробничі плани, обсяг реалізації, тривалість операційного циклу), так і зовнішні умови (економічне середовище, умови постачання та збуту).

Комплексне планування оборотного капіталу сприяє підвищенню фінансової стійкості та ефективності функціонування підприємства.

У практиці фінансового планування для обґрунтування обсягу оборотного капіталу застосовуються різні методи, вибір яких залежить від характеру діяльності підприємства, наявності облікової інформації, рівня прогнозованості майбутніх фінансово-господарських показників.

Найбільш поширеними є нормативний, коефіцієнтний, аналітичний методи та методи суми строків оборотності і кореляційно-регресійного аналізу.

1. Нормативний метод ґрунтується на розрахунку нормативу оборотних активів для кожного їх елемента. Цей підхід передбачає попереднє обґрунтування необхідної кількості оборотних ресурсів для забезпечення безперервності виробничого процесу. Для цього враховується середньоденне споживання ресурсу та норматив тривалості перебування активу в окремій

стадії операційного циклу. Загальна потреба визначається як сума нормативів по всіх видах активів (рис.1.4).

Рис. 1.4 – Визначення потреби в обігових активах на підприємствах нормативним методом

Нормативи встановлюються окремо для кожного елементу оборотних активів (сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції тощо) і можуть періодично переглядатися з урахуванням змін у технології, логістиці або умовах постачання

Формула для розрахунку, наприклад, виробничих запасів, нормативним методом, має вигляд:

$$N_{\text{зап}} = C_{\text{д}} \times T_{\text{зап}} \quad (1.1)$$

де $N_{\text{зап}}$ – норматив запасів,

C_d – середньоденне споживання матеріалу,

$T_{\text{зап}}$ – нормативний період зберігання (у днях).

Перевагою цього методу є точність при умові стабільної діяльності та наявності історичних даних, недоліком – складність розрахунків за нестабільних умов ринку.

2. Коефіцієнтний метод – передбачає використання середньоісторичного співвідношення між оборотними активами та обсягом виробництва або реалізації. Він базується на аналізі динаміки минулих періодів. Формула має вигляд:

$$OA = K_{oa} \times VP \quad (1.2)$$

де OA – розрахункова потреба в оборотних активах,

K_{oa} – середній коефіцієнт оборотних активів,

VP – обсяг виробництва або реалізації продукції.

Коефіцієнтний метод є простим і зручним для практичного використання, однак менш точним за умов змін у структурі виробництва чи політиці фінансування.

3. Аналітичний підхід передбачає використання планових і прогнозних показників на майбутній період з урахуванням змін в умовах діяльності підприємства. Він враховує вплив різних чинників, таких як сезонність, обсяги поставок, строки реалізації, умови кредитування тощо.

Цей метод є найбільш гнучким, оскільки дозволяє адаптувати розрахунки до поточних економічних умов. Однак його ефективність залежить від точності прогнозів і рівня аналітичної підготовки фінансових спеціалістів.

4. Метод суми строків оборотності базується на визначенні загальної тривалості операційного циклу підприємства та враховує строки перебування коштів у кожному елементі оборотних активів. Суть методу полягає у

встановленні кількості днів, протягом яких кошти "зв'язані" на кожному етапі обороту – від придбання сировини до отримання грошових надходжень від реалізації продукції.

Загальна потреба в оборотному капіталі визначається як добуток середньоденного обсягу витрат на виробництво на суму строків оборотності:

$$OA = (ВП / Дп) \times \sum Ti \quad (1.3)$$

де OA – потреба в оборотних активах,

ВП — річний обсяг виробничих витрат,

Дп – кількість днів у періоді,

$\sum Ti$ – сума тривалості перебування коштів у кожному етапі обороту (запаси, незавершене виробництво, готова продукція, дебіторська заборгованість).

Перевага цього методу – врахування повного ланцюга обороту ресурсів, що дозволяє точно оцінити загальну тривалість "замороження" коштів. Недоліком є потреба в точній інформації про тривалість кожного етапу та стабільність виробничого циклу.

5. Метод кореляційно-регресійного аналізу належить до економіко-статистичних і базується на встановленні залежності між обсягом оборотних активів і ключовими чинниками, що впливають на їхній рівень. Як фактори можуть виступати обсяг реалізації, собівартість продукції, тривалість операційного циклу, частота обігу активів тощо.

$$OA = a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_n X_n \quad (1.4)$$

де OA – залежна змінна (обсяг оборотних активів);

X_1, X_2, X_n – незалежні змінні (фактори впливу);

a – вільний член рівняння;

b_n – коефіцієнти регресії, що відображають силу впливу кожного фактора.

Цей метод є ефективним для стратегічного планування та прогнозування потреби в оборотних активах, особливо за умови наявності статистичної інформації. Його використання дозволяє врахувати комплексний вплив факторів і зменшити суб'єктивність оцінок. Однак застосування вимагає навичок статистичного аналізу та програмного забезпечення.

Порівняння методів відносно переваг та їх недоліків показано в табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Порівняльна характеристика методів визначення потреби в оборотних активах

Метод	Сутність методу	Переваги	Недоліки
Нормативний	Визначення потреби на основі встановлених нормативів для кожного елемента активів	Висока точність розрахунків за умови стабільного виробництва	Вимагає значного обсягу облікових даних та часу; складність в умовах нестабільності
Коефіцієнтний	Використання середньої частки оборотних активів у загальному обсязі виробництва	Простота розрахунку; швидкість застосування	Знижена точність; не враховує змін у виробництві та фінансовій політиці
Аналітичний	Оцінка майбутньої потреби з урахуванням прогнозних змін у діяльності	Гнучкість; можливість адаптації до змін у середовищі	Суб'єктивність оцінок; залежність від якості прогнозування
Сума строків оборотності	Розрахунок на основі тривалості проходження активів через усі стадії операційного циклу	Ураховує реальну тривалість обороту; забезпечує обґрунтовану оцінку	Необхідність точної інформації про тривалість кожного етапу; трудомісткість
Кореляційно-регресійний аналіз	Побудова статистичної моделі залежності між оборотними активами та чинниками впливу	Висока аналітична точність; дає змогу виявити ключові фактори впливу	Складність реалізації; потреба у великому обсязі статистичних даних і спеціальному програмному забезпеченні

Як свідчать дані табл. 1.4, одним із найбільш точних підходів є нормативний метод рахунка. Його доцільно застосовувати насамперед на етапі створення нового підприємства, коли відсутня повноцінна база статистичних даних для розрахунків. Водночас, за наявності достовірної інформації про діяльність підприємства у попередні періоди та за умови стабільності зовнішнього середовища, перевага надається аналітичному методу, який характеризується відносною простотою застосування та меншими трудовими витратами.

Слід зауважити, що в умовах економічної нестабільності ефективність фінансового планування істотно знижується, оскільки зовнішні фактори мають суттєвий та постійний вплив на діяльність підприємства. Це ускладнює процес точного прогнозування обсягів активів, зокрема оборотних, оскільки майбутні зміни часто є складно передбачуваними.

Вибір конкретного методу обчислення потреби в оборотних активах залежить від етапу розвитку суб'єкта господарювання, тривалості його функціонування та рівня фінансової стабільності. У практичній площині нормативний метод залишається найбільш надійним завдяки високому рівню точності, який забезпечується через можливість детального розрахунку окремих і загальних нормативів для всіх елементів оборотного капіталу.

Отже, ефективне планування потреби в оборотних активах потребує раціонального вибору відповідного методу залежно від специфіки діяльності підприємства, наявності достовірної інформаційної бази та поточного стану зовнішнього середовища. В умовах функціонування новостворених суб'єктів господарювання доцільно застосовувати метод прямого рахунка, що забезпечує високу точність за рахунок деталізації кожного елемента. Водночас у випадках стабільного функціонування підприємства та наявності історичних даних перевага може надаватись аналітичному методу, як менш ресурсоємному та достатньо ефективному для цілей середньострокового планування.

Проте варто зважати на те, що в сучасних економічних умовах точність будь-якого планування значною мірою обмежується впливом зовнішніх, часто непередбачуваних, чинників. Це зумовлює необхідність адаптивного підходу до формування обсягів оборотного капіталу із врахуванням ризиків та змін кон'юнктури ринку.

1.3. Методи оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства

У науковій літературі, зокрема українських дослідників, усталеним є підхід, який ґрунтується на зіставленні фактичних значень ключових показників із запланованими або відповідними даними за попередні періоди. До основних індикаторів, що характеризують ефективність використання оборотних активів, належать: показник оборотності оборотних активів (у сучасній українській та зарубіжній економічній думці він також трактується як коефіцієнт ділової активності або коефіцієнт трансформації); середня тривалість одного обороту; а також коефіцієнт завантаження коштів в обігу.

Застосування цих показників дає змогу комплексно оцінити ступінь ефективності використання оборотного капіталу, своєчасність його обігу та вплив на фінансову стійкість підприємства.

Оцінка ефективності функціонування оборотних активів є важливим елементом фінансового аналізу, адже від швидкості їх обігу, раціонального формування структури та обсягів значною мірою залежать прибутковість, ліквідність та фінансова стійкість підприємства.

У практиці аналізу найпоширенішим підходом є порівняння фактичних значень ключових показників із плановими або з відповідними показниками за попередні періоди. Найбільш інформативними вважаються такі коефіцієнти:

– коефіцієнт оборотності оборотних активів (коефіцієнт ділової активності):

$$K_{об} = \text{ВП} / \text{COA} \quad (1.5)$$

де ВП – виручка (обсяг реалізованої продукції);
COA – середній залишок оборотних активів.

– тривалість одного обороту (період обігу):

$$T_{об} = \frac{D \times \text{COA}}{\text{ВП}} \quad (1.6)$$

де D – кількість днів у періоді (як правило, 360 або 365 днів).

– коефіцієнт завантаження оборотних активів:

$$K_z = \text{COA} / \text{ВП} \quad (1.7)$$

Цей показник відображає, скільки оборотних активів припадає на 1 грн реалізованої продукції.

Під час порівняльного аналізу ефективності використання оборотних активів, який передбачає зіставлення фактичних показників із плановими, застосовується індикатор вивільнення або перевитрати оборотних коштів, що виникає внаслідок змін у рівні їх використання:

$$\pm \text{OA} = \frac{(D_1 - D_2) \times P}{T} \quad (1.8)$$

де D_1, D_2 – середня тривалість одного обороту відповідно у звітному і базовому періодах;

P – загальний обсяг реалізованої продукції у періоді, що розглядається;

T – тривалість періоду, що розглядається.

Таким чином, ефективність використання оборотних активів доцільно оцінювати за допомогою системи фінансових коефіцієнтів, що дозволяють комплексно проаналізувати швидкість обороту, доцільність вкладень у обігові ресурси та рівень їх завантаження. Раціональне управління оборотними активами передбачає забезпечення максимальної оборотності при мінімальному обсязі залучених ресурсів, що є запорукою підвищення рентабельності та фінансової стабільності підприємства.

Однією з сучасних комплексних методик оцінювання ефективності управління оборотними активами є підхід, розроблений українським науковцем І. А. Бланком [1]. Зазначена методика вирізняється системністю та етапністю, що дозволяє здійснити всебічний аналіз цього важливого компонента активів підприємства.

Аналіз за Бланком проводиться у декілька послідовних етапів:

Перший етап аналізує зміни у питомій вазі оборотних активів до загального обсягу активів підприємства. Крім того, порівнюється динаміка цих активів із темпами зростання обсягу реалізованої продукції та середнього розміру загальних активів.

Другий етап полягає в детальному аналізі структури оборотних активів шляхом дослідження змін за окремими статтями балансу, що дозволяє ідентифікувати ключові чинники впливу на ресурсну базу підприємства.

Третій етап розглядає показники оборотності та тривалості обігу оборотних активів загалом, а також окремо за кожним їх елементом (товарно-матеріальні запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти тощо).

На четвертому етапі проводиться розрахунок рентабельності оборотних активів. Для цього застосовується коефіцієнт рентабельності та модель Дюпона, адаптована до характеристики ефективності використання саме оборотного капіталу.

$$R_{oa} = R_{rp} \times K_{oa} \quad (1.9)$$

де R_{OA} – рентабельність оборотних активів;
 R_{RP} – рентабельність реалізованої продукції;
 K_{OA} – оборотність оборотних активів.

П'ятий етап – аналізує джерела фінансування оборотних активів.

Комплексний аналіз ключових аспектів за методикою І.А. Бланка забезпечує глибоке розуміння процесів, пов'язаних з формуванням і використанням оборотних активів, та дозволяє своєчасно реагувати на зміни в їх структурі та ефективності.

Класифікація показників ефективності управління оборотними активами показано на рис. 1.5.

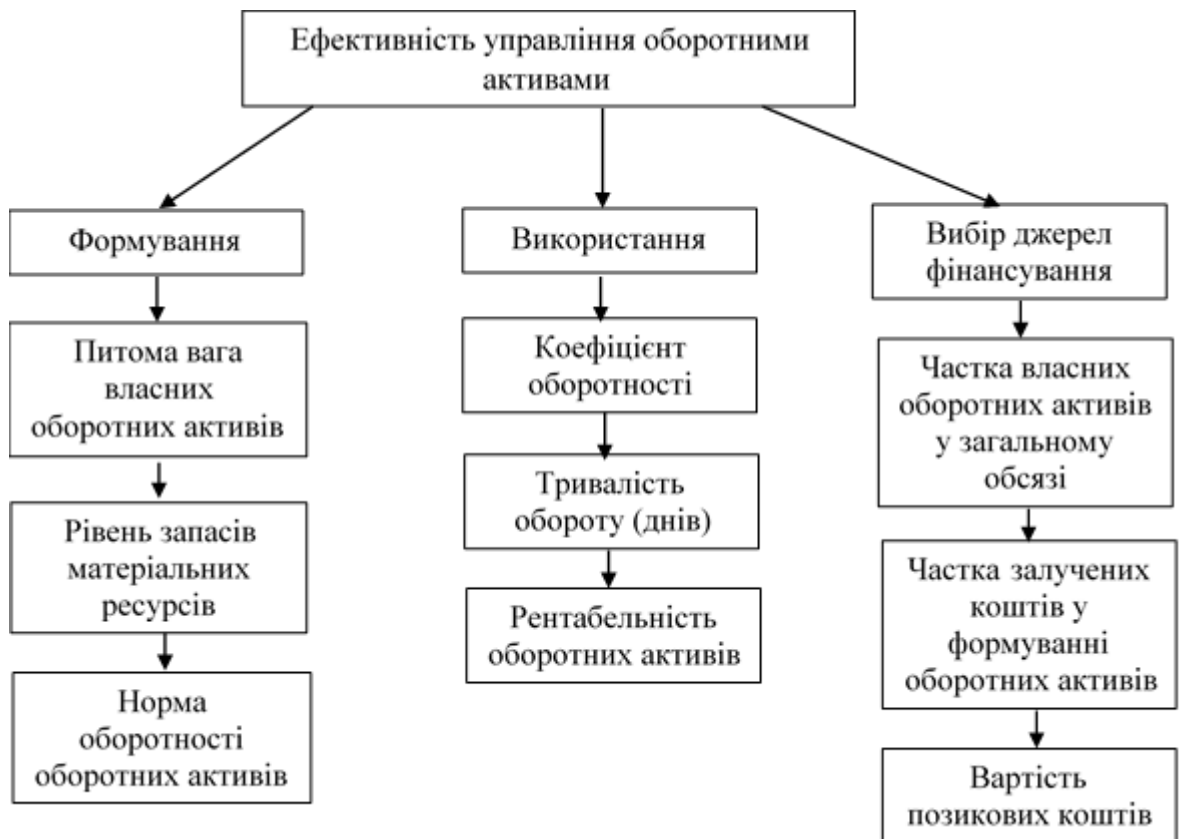

Рис 1.5 – Класифікація показників ефективності управління оборотними активами за напрямками управління

У низці вітчизняних джерел [31] підкреслюється важливість особливої уваги до обліку матеріально-виробничих запасів при аналізі ефективності використання оборотних активів. Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, підприємство має право обирати найбільш прийнятний для себе метод оцінки запасів: метод ЛІФО (оцінка за собівартістю останніх надходжень), метод ФІФО (оцінка за собівартістю перших надходжень) або метод середньозваженої собівартості.

Висновки до розділу 1

1. Дослідженню значення планування оборотних активів, а також проблемам управління оборотними активами присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених економістів. У науковій літературі існують різні підходи до їх трактування: одні автори акцентують на їхній здатності до швидкого обороту та однократного використання, інші – на їх функціональному призначенні у процесі виробництва та реалізації. Узагальнюючи ці підходи, оборотні активи доцільно розглядати як частину активів, що споживаються протягом одного операційного циклу з метою забезпечення поточної діяльності та формування економічного результату.

2. Джерела фінансування оборотних активів можуть бути класифіковані за різними критеріями: характером і видами власності, рівнем ризику та сферою діяльності підприємства. До основних джерел належать: власні кошти, позикові та залучені ресурси.

3. Планування оборотних активів залишається важливим інструментом фінансового управління. Проте в сучасних кризових умовах економіки воно ускладнюється через низьку прогнозованість обсягів діяльності, дебіторської заборгованості та грошових надходжень.

4. Сучасна методика планування оборотних активів включає такі підходи: прямий, аналітичний, коефіцієнтний, метод суми строків оборотності

та кореляційно-регресійний аналіз. Найвищу точність забезпечують прямий метод і кореляційно-регресійний підхід.

5. Оцінку ефективності використання оборотних активів доцільно здійснювати на основі системи фінансових показників, згрупованих за напрямками управління: формування, використання, вибір джерел фінансування. Це дозволяє комплексно оцінити рівень управління оборотними активами та їх вплив на фінансову стійкість підприємства. Для ефективного управління оборотними активами важливе прогнозування їх потреби з урахуванням змін у виробництві, умов закупівель, обсягів реалізації продукції. З цією метою можуть застосовуватись методи економіко-математичного моделювання, нормативний метод, а також аналітичні підходи.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ»

2.1. Загальна характеристика підприємства

ТОВ «Науково-виробниче підприємство «ІНОКС БІЗ» було офіційно створене 25 лютого 2015 року та зареєстроване як суб'єкт господарювання у місті Дніпро.

У Товаристві організація бухгалтерського обліку здійснюється на основі норм чинного українського законодавства, включаючи профільний Закон про бухгалтерський облік і фінансову звітність, національні стандарти обліку, внутрішні нормативи підприємства, його установчі документи та затверджену облікову політику.

Розмір статутного капіталу підприємства становить 70 000 гривень.

Основні види діяльності за КВЕД : 25.11 Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій; 25.12 Виробництво металевих дверей і вікон; 25.62 Механічне оброблення металевих виробів; 25.99 Виробництво інших готових металевих виробів.

Основним напрямом діяльності компанії є виготовлення будівельних металевих конструкцій та елементів конструкцій, що застосовуються у будівництві. Також підприємство займається виробництвом і монтажем огорожень, а також конструкцій із нержавіючої та конструкційної сталі і скла. Реалізація продукції є джерелом надходжень підприємства. Оскільки більшість замовлень має індивідуальний характер і формується згідно з технічним завданням замовника, ціна на продукцію встановлюється для кожного замовлення окремо. Виробничий процес не має сезонної залежності.

Ціллю діяльності Товариства є забезпечення попиту на продукцію виробничо-технічного призначення, товари широкого вжитку, виконання

робіт і надання послуг, а також отримання прибутку та використання його для задоволення соціальних і економічних потреб працівників підприємства.

Середньооблікова чисельність штатного персоналу підприємства ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ» становить 239 осіб.

2.2. Аналіз стану оборотних активів ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ»

Оборотні активи є важливою складовою частиною сукупного майна підприємства, що забезпечує його безперервну операційну діяльність. Вони характеризуються високою ліквідністю та здатністю швидко трансформуватися в грошові кошти.

У процесі аналізу стану оборотних активів перш за все звертається увага на загальний обсяг цих ресурсів, їх зміну протягом аналізованого періоду, а також на структурні зрушення у складі оборотних коштів. До складу оборотних активів зазвичай включаються запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та інші активи, що використовуються у короткостроковому періоді.

З фінансової точки зору, зростання частки оборотних активів у загальній вартості активів підприємства може свідчити про збільшення обігового капіталу, необхідного для забезпечення поточних потреб. Водночас надмірне накопичення запасів або значне збільшення дебіторської заборгованості може вказувати на зниження ефективності управління цими активами та призводити до уповільнення оборотності капіталу.

Особливу увагу слід приділяти коефіцієнтам фінансової ефективності використання оборотних активів, зокрема коефіцієнту оборотності оборотних коштів, тривалості одного обороту, а також коефіцієнтам ліквідності. Вони дозволяють оцінити, наскільки швидко підприємство може перетворити свої короткострокові активи в грошову форму для покриття поточних зобов'язань.

Під час проведення аналізу доцільно оцінити питому вагу окремих складових оборотних активів у загальному обсязі обігових коштів

підприємства. Такий підхід дозволяє зробити висновки щодо їхньої структури та ефективності формування. Наприклад, істотна частка дебіторської заборгованості може свідчити про м'яку кредитну політику компанії, яка не завжди є доцільною з точки зору забезпечення фінансової стійкості. У зв'язку з цим у процесі дослідження буде проаналізовано структуру оборотного капіталу (табл. 2.1), характер його розміщення у виробничій та обіговій сферах, а також рівень ефективності використання.

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки складу і структури оборотних активів ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ» за 2022-2024 роки

Види оборотних активів за ступенем ліквідності	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення 2024/2022	
	Сума, тис.грн	Пит. вага, %	Сума, тис.грн	Пит. вага, %	Сума, тис.грн	Пит. вага, %	тис. грн	%
Грошові кошти і ПФІ	12693	9,82	28436	18,58	11007	6,97	-1686	-13,28
Кошти у розрахунках (дебіторська заборгованість)	70301	54,41	95386	62,31	123353	78,16	53052	75,49
Запаси (матеріальні оборотні кошти)	43200	33,44	27232	17,79	21988	13,93	-21212	-49,10
Витрати майбутніх періодів	1304	1,01	529	0,34	410	0,26	-849	-68,56
Інші оборотні активи	1203	0,93	990	0,65	553	0,35	-650	-54,03
Векселі одержані	500	0,39	500	0,33	500	0,32	-	-
Усього оборотних активів	129201	100	153073	100	157811	100	28610	22,15

За результатами табл.2.1 видно, що за період 2022–2024 рр. загальний обсяг оборотних активів підприємства збільшився на 22,15%, що свідчить про зростання ресурсної бази для забезпечення операційної діяльності. Найбільш суттєве зростання демонструє дебіторська заборгованість – на 53052 тис. грн або 75,49%. Її частка в структурі оборотних активів у 2024 році становить

78,16%, що може свідчити про розширення обсягів реалізації продукції з відстрочкою платежу або про проблеми з вчасним поверненням коштів.

Незважаючи на значне збільшення грошових коштів в 2023 році, у 2024 році обсяг грошових коштів і їх частка в структурі зменшилися, що може свідчити про погіршення платоспроможності підприємства або концентрацію коштів у формі дебіторки.

Запаси зменшилися на 49,10%, що може бути наслідком ефективнішого управління складськими залишками або зниження виробничих потреб. Їх частка зменшилась з 33,44% у 2022 до 13,93% у 2024 році.

Інші статті оборотних активів (витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи) демонструють зниження, що свідчить про зменшення неопераційних або допоміжних витрат. Одержані векселі не зазнали змін протягом аналізованого періоду, залишаючись на рівні 500 тис. грн.

Оскільки у динаміці оборотних активів простежується зміщення акценту в бік дебіторської заборгованості, що підвищує ризики фінансової нестабільності через уповільнення оборотності активів. Рекомендовано проаналізувати ефективність кредитної політики та забезпечити контроль за строками погашення дебіторки. Водночас позитивною є тенденція до оптимізації запасів, що може сприяти підвищенню ефективності використання обігових коштів.

З метою оцінки стану розрахунково-платіжної дисципліни проведемо аналіз дебіторської заборгованості за строками її погашення (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз дебіторської заборгованості за строками погашення ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ» за 2024 рік

Дебіторська заборгованість за строками непогашення	Дебіторська заборгованість за товари, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Разом	
	тис.грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
До 12 місяців	60950,4	75,2	65,56	53,30	61015,96	75,17

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7
Від 12 до 18 місяців	14832,3	18,30	42,93	34,90	14875,23	18,32
Від 18 до 36 місяців	5268,3	6,50	14,51	11,8	5282,81	6,51
Разом	81051,0	100	123,0	100	81174,0	100

Переважає частина дебіторської заборгованості (75,17%) має строк погашення до 12 місяців, що свідчить про відносно високу ліквідність дебіторки. Проте майже 25% заборгованості є простроченою понад 12 місяців, зокрема 18,32% – у межах 12–18 місяців і 6,51% – у межах 18-36 місяців. Це може свідчити про недостатній контроль за поверненням коштів тобто дебітори не сплачують підприємству більше ніж півтора року. Рекомендовано посилити роботу з проблемною заборгованістю, особливо з тими боржниками, строк заборгованості яких перевищує один рік, щоб уникнути потенційних фінансових втрат і покращити грошовий обіг.

Загалом, системний аналіз оборотних активів дозволяє виявити як позитивні тенденції, так і проблемні аспекти у фінансовій діяльності підприємства, що є основою для формування ефективної політики управління обіговими ресурсами.

Розглянемо показники стану дебіторської заборгованості підприємства в табл.2.3.

Таблиця 2.3 – Показники стану дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ» за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Відхилення 2024/2022
	2022	2023	2024	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,96	2,71	1,91	-1,05
Період погашення дебіторської заборгованості, дні	122	133	188	66
Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів, %	0,54	0,62	0,78	0,24

Детальний аналіз наведених показників табл.2.3 показав, що коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився з 2,96 до 1,91, тобто кошти, вкладені в дебіторську заборгованість, обертаються на (-1,05) або майже на 36% повільніше, що свідчить про зростання періоду між продажем і фактичним отриманням грошових коштів.

У 2024 році період погашення дебіторської заборгованості зріс на 66 днів, що також вказує на затримки з платежами з боку покупців. Це може негативно впливати на грошовий потік і платоспроможність підприємства.

Частка дебіторки в оборотних активах збільшилась з 54% до 78%, що свідчить про надмірну концентрацію активів у формі боргів клієнтів. Це підвищує фінансові ризики, оскільки підприємство стає менш гнучким у реагуванні на поточні зобов'язання.

Ситуація з дебіторською заборгованістю потребує оперативного втручання. Зниження оборотності та подовження строків оплати може бути ознакою зниження платіжної дисципліни покупців або неефективної політики управління дебіторкою. Підприємству треба: переглянути кредитну політику щодо контрагентів; впровадити систему моніторингу строків оплат; активізувати претензійну та договірну роботу з боржниками. Ці дії допоможуть зменшити фінансові ризики та покращити ліквідність підприємства.

У сучасних ринкових умовах ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного контролю за рівнем платоспроможності та ліквідності. Платоспроможність характеризує здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання – як поточні, так і довгострокові – перед внутрішніми та зовнішніми контрагентами. Компанія вважається платоспроможною, якщо загальна вартість її активів перевищує суму зобов'язань.

Ліквідність, у свою чергу, відображає здатність підприємства своєчасно погашати короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів. Якщо сума оборотних активів (грошові кошти, дебіторська заборгованість, запаси

тощо) перевищує короткострокові зобов'язання, підприємство вважається ліквідним.

Для оцінки рівня ліквідності використовуються наступні основні фінансові коефіцієнти:

1. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) показує, скільки одиниць оборотних активів припадає на 1 грн поточних зобов'язань. Розраховується за наступною формулою:

$$K_{зл} = \text{Оборотні активи} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (2.1)$$

Високе значення показника свідчить про достатній запас оборотних активів для погашення короткострокових боргів. Нормативне значення: $> 1,5-2$ [13].

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності, враховує лише найбільш ліквідні активи (без запасів) і визначається за формулою:

$$K_{шл} = \text{Оборотні активи} - \text{Запаси} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (2.2)$$

Даний показник характеризує здатність погашати зобов'язання без реалізації запасів. Нормативне значення: $> 0,8-1,0$ [13].

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує частку короткострокових боргів, яку підприємство може погасити негайно за рахунок грошових коштів та еквівалентів.

$$K_{абс} = \text{Грошові кошти} + \text{ПФІ} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (2.3)$$

Цей показник є найбільш жорстким критерієм ліквідності. Нормативне значення: $> 0,2$ [13].

Показники ліквідності ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ» показані у табл. 2.4

Таблиця 2.4 – Коефіцієнти ліквідності підприємства за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Відхилення 2024/2022
	2022	2023	2024	
Загальна ліквідність (покриття)	2,59	2,75	3,45	0,86
Швидка ліквідність	1,76	2,52	3,93	2,17
Абсолютна ліквідність	0,27	0,53	0,25	-0,02

Загальна ліквідність зросла з 2,59 у 2022 р. до 3,45 у 2024 р. Це означає, що підприємство має понад утричі більше оборотних активів, ніж короткострокових зобов'язань. Показник перевищує норматив (1,5 - 2), що свідчить про високий рівень ліквідності.

Ріст показника швидкої ліквідності з 1,76 до 3,93 - позитивна динаміка, зростання на 2,7 пунктів. Це свідчить про високу здатність підприємства швидко погасити борги без реалізації запасів.

Зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності з 0,27 до 0,25 (на -0,02) є негативною тенденцією. Показник нижчий за нормативне значення 0,2–0,3, що означає зниження частки грошових коштів у структурі ліквідних активів. Це може свідчити про те, що попри загальну ліквідність, підприємство не має достатнього обсягу вільних грошових ресурсів для негайних розрахунків.

У 2024 році підприємство демонструє високу загальну та швидку ліквідність, що свідчить про здатність погашати зобов'язання. Водночас зниження абсолютної ліквідності сигналізує про дефіцит грошових коштів, що може створити проблеми при термінових виплатах.

Стан оборотних активів підприємства відображається за допомогою ключових фінансово-економічних показників, серед яких основними є такі:

- коефіцієнт реальної вартості оборотних активів. Він вимірює, наскільки ефективно підприємство використовує свої оборотні активи, враховуючи зміни в цінах на товари і послуги. Цей показник важливий для оцінки того, як оборотні активи зберігають свою вартість в реальних умовах

ринку. Формула коефіцієнта реальної вартості оборотних активів у майні підприємства:

$$K_{PB} = \text{Вартість ОА} / \text{Вартість майна} \quad (2.4)$$

де ОА – оборотні активи, грн.;

– коефіцієнт важкореалізованих оборотних активів, і він показує, яка частина оборотних активів має низьку ліквідність (тобто повільно або складно перетворюється на грошові кошти).

$$K_{BP} = \text{Важкореалізовані ОА} / \text{Усього ОА} \quad (2.5)$$

До важкореалізованих оборотних активів зазвичай відносять: запаси; витрати майбутніх періодів; незавершене виробництво; інші оборотні активи, що не мають чіткої реалізаційної вартості у короткостроковій перспективі. Чим вищий показник, тим менш ліквідна структура оборотних активів. Якщо частка таких активів перевищує 50%, підприємство може мати труднощі з фінансуванням поточної діяльності;

– коефіцієнт співвідношення важкореалізованих оборотних активів до ліквідних оборотних активів. Оцінює, наскільки підприємство залежить від менш ліквідної частини активів. Формула розрахунку:

$$K_{BP/L} = \text{Важкореалізовані ОА} / \text{Ліквідні ОА} \quad (2.7)$$

У складі: важкореалізовані оборотні активи – зазвичай це запаси, витрати майбутніх періодів, інші необігові поточні активи. Ліквідні оборотні активи – це грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість з високою ймовірністю погашення.

Якщо значення коефіцієнта >1 , це означає, що підприємство має більше важкореалізованих активів, ніж ліквідних — це потенційний ризик для платоспроможності. Якщо <1 , структура оборотних активів є більш здоровою, ліквідні засоби переважають.

Розрахунки коефіцієнтів стану оборотних активів підприємства представлені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Коефіцієнти стану оборотних активів підприємства за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Відхилення 2024/2022 +;-
	2022	2023	2024	
Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства)	0,95	0,84	0,85	-10,10
Коефіцієнт важкореалізованих оборотних активів у загальному обсязі оборотних активів	3,44	18,15	14,29	10,85
Коефіцієнт співвідношення важкореалізованих оборотних активів до ліквідних оборотних активів	0,55	0,23	0,17	-0,38

Аналіз динаміки трьох ключових показників оборотних активів підприємства на основі табл.2.5 показав, що у 2022 році оборотні активи становили 95% від загальної суми активів, що є високим значенням і свідчило про високу ліквідність активів. У 2023 році показник різко знизився до 0,84 (– 11 п.п.), а у 2024 - майже не змінився і трохи збільшився (0,85), це на позитивну тенденцію для підприємства.

Коефіцієнт важкореалізованих оборотних активів у загальному обсязі оборотних активів у 2022 році лише 3,44% оборотних активів були важкореалізованими – це оптимальний показник. У 2023 році частка зросла більш ніж у 5 разів - до 18,15%, що свідчить про значне зниження ліквідності активів (наприклад, накопичення запасів). У 2024 році показник дещо

покращився (14,29%), однак все ще залишається високим, порівняно з 2022 роком.

Коефіцієнт співвідношення важкореалізованих оборотних активів до ліквідних оборотних активів у 2022 році важкореалізованих активів було 55% від обсягу ліквідних – це помірно прийнятне значення. У 2023–2024 роках спостерігається суттєве зниження показника до 0,17 у 2024р.: це позитивна тенденція, яка свідчить про покращення структури оборотних активів (більша частка - ліквідна).

Отже, структура оборотних активів за 2022–2024 роки зазнала помірного погіршення: знизилася частка оборотних активів у загальних активах, а частка важкореалізованих активів у складі обігових істотно зросла. Проте, позитивним сигналом є зниження відношення важкореалізованих до ліквідних активів, що свідчить про збільшення ліквідності і кращу здатність підприємства до погашення поточних зобов'язань.

2.3. Аналіз ефективності використання та фінансування оборотних активів підприємства

Оборотні активи відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності операційної діяльності підприємства, оскільки саме вони забезпечують процес виробництва та реалізації продукції. Ефективність їх використання безпосередньо впливає на фінансові результати та платоспроможність підприємства. Разом із тим, джерела фінансування оборотних активів визначають ступінь фінансової стійкості та ризиковість діяльності.

У процесі діяльності оборотні ресурси безперервно і послідовно змінюють свою форму.

Модель функціонування оборотних ресурсів виробничого підприємства представлена на рис. 2.1.

Рис. 2.1 – Кругообіг оборотних коштів підприємства

Кругообіг оборотних коштів (операційний цикл) – це період часу, протягом якого оборотні активи підприємства проходять повний цикл: від закупівлі сировини до отримання грошових коштів від реалізації готової продукції

Формула функціонування оборотних ресурсів підприємства має такий вигляд:

$$\text{ОЦ} = \text{Д}_{\text{ЗАП}} + \text{Д}_{\text{ДЕБ}} \quad (2.8)$$

де ОЦ – операційний цикл;

$\text{Д}_{\text{ЗАП}}$ – середня кількість днів обороту запасів;

$\text{Д}_{\text{ДЕБ}}$ – середня кількість днів обороту дебіторської заборгованості.

Формула тривалості фінансового (грошового) циклу має наступний вигляд:

$$\text{ФЦ} = \text{Д}_{\text{ЗАП}} + \text{Д}_{\text{ДЕБ}} - \text{Д}_{\text{КРЕД}} \quad (2.9)$$

де ФЦ – фінансовий цикл;

$\text{Д}_{\text{КРЕД}}$ – середня кількість днів оплати кредиторської заборгованості.

Окрім частини оборотних коштів мають різне призначення і по різному використовуються у виробничо-господарській діяльності підприємства, їх групують за чотирма ознаками: сфера обороту, елементами оборотних коштів; охопленням нормування, джерелами фінансування.

За призначенням у процесі відтворення – чотири групи: виробничі запаси, витрати на незакінчену продукцію, продукцію і товари на складах, грошові кошти і розрахунки. Сфера обороту складається з: оборотних виробничих засобів (сфера виробництва) та засобів обігу (сфера обігу).

Аналіз джерел фінансування оборотних активів дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство забезпечує свою поточну діяльність ресурсами. Джерела фінансування поділяються на власні (нерозподілений прибуток, амортизація, резерви) та позикові (банківські кредити, кредиторська заборгованість, комерційні позики).

Забезпечення фінансування оборотних активів відіграє важливу роль у підтриманні безперервності операційної діяльності підприємства. Для результативного управління необхідно не лише раціонально визначити потребу в обігових коштах, а й обґрунтовано обрати найбільш ефективні джерела їх покриття.

Джерела фінансування оборотних активів поділяються на:

– власні кошти (нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування, внутрішні резерви);

– залучені та позикові кошти (короткострокові кредити, кредиторська заборгованість, аванси покупців, лізинг тощо).

Аналіз здійснюється з метою визначення ступеня фінансової незалежності підприємства та його здатності покривати оборотні потреби без надмірного залучення зовнішніх ресурсів.

Інформація про джерела фінансування оборотних активів (майна) підприємства надано за даними балансу форма 1 (додаток А).

1. Власний капітал – це частина капіталу підприємства, яка належить його власникам після погашення всіх зобов'язань. Він відображає вартість активів, яка залишається після вирахування зобов'язань, і є показником фінансової стійкості підприємства. Базова бухгалтерська формула балансу:

$$\text{Власний капітал} = \text{Активи} - \text{Зобов'язання} \quad (2.10)$$

2. Власні обігові кошти (ВОК) – це елемент власного капіталу підприємства, призначений для формування оборотних активів та забезпечення безперервного функціонування без залучення зовнішніх джерел фінансування. По суті, ВОК становлять різницю між власним капіталом і вартістю необоротних активів, що дає змогу спрямовувати ці ресурси на покриття потреб у поточних активах. Наявність власних обігових коштів свідчить про фінансову стійкість підприємства та його здатність своєчасно виконувати зобов'язання.

Ключові характеристики ВОК:

– джерело фінансування оборотних активів (запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів тощо);

– індикатор ліквідності та фінансової стабільності;

– забезпечує операційну діяльність без негайної залежності від зовнішніх джерел;

– може бути як постійною, так і змінною залежно від обсягів діяльності.

Формула розрахунку ВОК = стр.1495 - стр.1095 (форма № 1):

$$\text{ВОК} = \text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи} \quad (2.11)$$

або

$$\text{ВОК} = \text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання}$$

Аналіз структури джерел фінансування активів підприємства показано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз структури джерел фінансування активів підприємства ТОВ«НВП «ІНОКС БІЗ» за 2022-2024 роки

Показники	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення 2024/2022	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	Абс. +;-	Відн. %
1.Усього майна	137789	100	183114	100	187789	100	50000	36,27
1.1. Власний капітал	87674	63,63	116700	63,73	134819	71,79	47145	53,76
1.1.1. Наявність власних оборотних коштів	79618	57,78	98107	53,58	111899	59,58	32281	40,55
1.2. Позичені кошти	50115	36,37	66414	36,27	52970	28,21	2855	5,70
1.2.1 Довгострокові позики	0	0	11448	6,25	7058	3,76	7058	-
1.2.2. Цільове фінансування	532	0,38	0	0	0	0	-532	-100
1.2.3 Короткострокові позики	2285	1,66	0	0	6126	3,26	3841	168,05
1.2.4 Кредиторська заборгованість	9016	6,54	20969	11,45	30586	16,28	21570	239,12
1.2.5 Поточні зобов'язання за розрахунками	37708	27,37	33411	18,25	8646	4,6	-29062	-77,08
1.2.6 Поточні забезпечення	574	0,42	586	0,32	555	0,3	-19	-3,31

За період з 2022 по 2024 рік підприємство демонструє позитивну динаміку в розвитку своїх фінансових показників. Загальна вартість майна зросла на 36,27%, що свідчить про розширення активної бази підприємства. Власний капітал збільшився на 53,76%, що є свідченням підвищення

фінансової стійкості та зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Значне зростання власних оборотних коштів (+40,55%) свідчить про покращення платоспроможності підприємства та його здатності забезпечувати безперебійну господарську діяльність за рахунок власних ресурсів. Незважаючи на незначне збільшення позичених коштів (+5,7%), структура залучених фінансових ресурсів змінилась: зникло цільове фінансування, натомість з'явилися довгострокові позики, що може свідчити про переорієнтацію підприємства на довгострокові джерела кредитування.

Проте слід звернути увагу на різке зростання кредиторської заборгованості (+239%), що може вказувати на збільшення відтермінування платежів постачальникам і потенційно негативно впливати на репутацію підприємства та умови подальшої співпраці. Одночасно значне зменшення поточних зобов'язань за розрахунками (-77%) є позитивним сигналом про покращення розрахункової дисципліни.

Коментарі до структурної динаміки:

1. Частка власного капіталу в загальних активах зросла на 8,16 п.п., що підтверджує підвищення фінансової стійкості підприємства.

2. Частка власних оборотних коштів збільшилася на 1,8 п.п., що позитивно відображає здатність підприємства фінансувати операційну діяльність за рахунок власних джерел.

3. Загальна частка позичених коштів знизилася на 8,16 п.п., що означає зменшення залежності від зовнішніх кредиторів.

4. Водночас значно зросла частка кредиторської заборгованості (+9,74 п.п.), що може свідчити про збільшення використання підприємством відстрочок платежів.

5. Помітно зменшилася частка поточних зобов'язань за розрахунками (-22,77 п.п.), що є ознакою покращення фінансової дисципліни.

Загалом, фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати як стабільний із тенденцією до зміцнення власного капіталу та підвищення фінансової незалежності.

Оцінити стан джерел фінансування оборотних активів дозволяють ключові фінансові індикатори, серед яких основними є такі:

1. Власний оборотний капітал (ВОК) – обсяг власних джерел, які використовуються для фінансування оборотних активів (розраховується як різниця між власним капіталом і необоротними активами).

2. Коефіцієнт забезпечення власними засобами (Кз):

$$K_3 = \text{ВОК} / \text{ОА} \quad (2.12)$$

де ОА – оборотні активи, грн.

Норматив коефіцієнта забезпечення власними засобами $> 0,1$.

3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Км):

$$K_M = \text{ВОК} / \text{ВК} \quad (2.13)$$

Показники маневреності власного капіталу характеризують частку власних коштів, які підприємство може вільно використовувати для фінансування оборотних активів, тобто маневреність власного капіталу – це здатність підприємства оперативно використовувати власні ресурси для покриття поточних потреб. Значення коефіцієнтів маневреності:

- якщо $K_m > 0.2-0.3$, то маневреність вважається задовільною;
- високий коефіцієнт свідчить про гнучкість у використанні власних коштів;
- низький – про низьку здатність покривати поточні потреби за рахунок власних джерел.

Аналіз стану джерел фінансування оборотних активів підприємства показано в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз стану джерел фінансування оборотних активів підприємства за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Відхилення 2024/2022	
	2022	2023	2024	+;-	%
Власний оборотний капітал, грн.	79618	98107	111899	32281	40,54
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	0,62	0,64	0,71	0,09	14,52
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,91	0,84	0,83	-0,08	-8,79

За період з 2022 по 2024 рік відзначається позитивна динаміка розвитку фінансового стану підприємства щодо забезпечення оборотних активів власними джерелами. Власний оборотний капітал зріс з 79618 грн у 2022 році до 111899 грн у 2024 році, що становить збільшення на 32281 грн або 40,54%. Це свідчить про зростання внутрішніх ресурсів підприємства, спрямованих на покриття поточних активів, та підвищення його фінансової стійкості.

Коефіцієнт забезпечення власними засобами збільшився з 0,62 до 0,71 (зростання на 14,52%). Це означає, що частка оборотних активів, профінансованих власними коштами, збільшилася, що покращує фінансову незалежність підприємства та знижує ризики, пов'язані з використанням позикових ресурсів.

Водночас коефіцієнт маневреності власного капіталу знизився з 0,91 до 0,83 (-8,79%), що свідчить про деяке зменшення гнучкості у використанні власних коштів для фінансування оборотних активів. Це може бути пов'язано з ростом необоротних активів або зміною структури власного капіталу.

Загалом, підприємство посилює свою здатність фінансувати оборотні активи за рахунок власних коштів, що позитивно впливає на фінансову стабільність. Однак зниження коефіцієнта маневреності вказує на необхідність подальшого моніторингу структури капіталу для забезпечення достатньої гнучкості фінансових ресурсів.

Оборотні активи є важливою складовою майна підприємства, яка забезпечує безперервність виробничого процесу та реалізацію господарської діяльності. Ефективність їх використання безпосередньо впливає на ліквідність підприємства, оборотність капіталу та загальну фінансову стійкість.

Аналіз ефективності використання оборотних активів дозволяє оцінити, наскільки раціонально та продуктивно підприємство управляє своїми поточними ресурсами, що є ключовим чинником для оптимізації фінансових результатів і підвищення конкурентоспроможності.

До показників, що використовуються для аналізу ефективності використання оборотних активів, відносять:

1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів – показує, скільки разів за певний період оборотні активи повністю оновлюються (продані або використані у виробництві). Розраховується за формулою:

$$K_A = \text{РП} / A \quad (2.14)$$

де РП – виручка від реалізації продукції, грн.,
A – середньорічна вартість активів, грн.

2. Коефіцієнт оборотності активів (КОА) є інтегральним показником ефективності використання активів, який відображає, скільки разів протягом аналізованого періоду здійснюється повний обіг капіталу, інвестованого в активи підприємства. Розраховується за формулою:

$$K_{OA} = \text{РП} / OA \quad (2.15)$$

де РП – виручка від реалізації продукції, грн.,
OA – середня вартість оборотних активів за період, грн.

3. Тривалість одного обороту (циклу) оборотних активів – середній час (у днях) обороту оборотних активів. Розраховується за формулою:

$$T_{\text{ОБ}} = 360 / K_{\text{ОБ}} \quad (2.16)$$

4. Коефіцієнт завантаження оборотних активів – співвідношення обсягів реалізації продукції (послуг) до середньорічної вартості оборотних активів. Чим менший коефіцієнт завантаження, тим ефективніше використовуються оборотні активи. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{ЗОА}} = \text{ОА} / \text{РП} \quad (2.17)$$

5. Рентабельність оборотних активів – показує прибутковість, яку приносить кожна гривня, вкладена в оборотні активи. Розраховується за формулою:

$$\text{ROA} = (\text{ЧП} / \text{ОА}_{\text{СР}}) \times 100 \quad (2.18)$$

де ЧП – чистий прибуток, грн.,

ОА – середня вартість оборотних активів за період, грн.

6. Коефіцієнт використання запасів – визначає ефективність використання запасів у виробничому процесі. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{З}} = C_{\text{РП}} / \text{З} \quad (2.19)$$

де $C_{\text{РП}}$ – собівартість реалізованої продукції, грн.;

З – середня вартість запасів товарно-матеріальних за період, грн.

Розраховані показники ефективності використання оборотних активів зведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники ефективності використання оборотних активів ТОВ«НВП «ІНОКС БІЗ» за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Відхилення 2024/2022	
	2022	2023	2024	Абс. +/-	Відн. %
Виручка від реалізації продукції, тис.грн	201267	224800	208659	7392	3,67
Середня вартість оборотних активів за період, тис.грн	125327	141137	155442	30115	24,02
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,61	1,59	1,34	-0,27	-16,77
Тривалість одного обороту оборотних активів, дн	224	226	269	45	20,09
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,62	0,63	0,74	0,12	19,35
Коефіцієнт оборотності активів	1,49	1,40	1,12	-0,37	-24,83
Коефіцієнт оборотності запасів	5,29	5,04	7,02	1,73	32,70
Зберігання запасів, дні	68	71	51	-17	-25,00
Рентабельність оборотних активів, %	32,04	20,81	15,42	-16,62	-15,88

Як видно з табл. 2.8 обсяг виручки у 2024 році зріс на 3,67% у порівнянні з 2022 роком, однак це зростання є несуттєвим порівняно зі збільшенням вартості оборотних активів (+24,02%). Це свідчить про зниження ефективності їх використання.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів знизився з 1,61 до 1,34 (на 16,77%), що є негативною динамікою та вказує на уповільнення обороту коштів, вкладених в обігові ресурси.

Тривалість одного обороту зросла на 45 днів (до 269 днів), що свідчить про зниження швидкості перетворення оборотних активів у грошові кошти, погіршуючи ліквідність підприємства.

Коефіцієнт завантаження оборотних активів зріс на 0,12, що свідчить про збільшення частки ресурсів, необхідних для формування одного обороту продукції. Це також свідчить про зниження ефективності.

Коефіцієнт оборотності активів загалом зменшився на 24,83%, що вказує на погіршення загальної ділової активності підприємства.

Коефіцієнт оборотності запасів демонструє покращення (+32,7%), а тривалість зберігання запасів зменшилася на 17 днів. Це свідчить про покращення управління складськими запасами та зменшення заморожування коштів.

Рентабельність оборотних активів зменшилася з 32,04% до 15,42%, тобто вдвічі. Це свідчить про суттєве зниження прибутковості вкладень в оборотні ресурси.

Незважаючи на незначне зростання виручки та покращення оборотності запасів, загальна ефективність використання оборотних активів підприємства знизилася. Це підтверджується зменшенням коефіцієнта оборотності, збільшенням тривалості обороту, зниженням рентабельності оборотних активів та загальної оборотності активів.

Висновки до розділу 2

1. ТОВ «Науково-виробниче підприємство «ІНОКС БІЗ»» зареєстроване як суб'єкт господарювання у м. Дніпро. Основним напрямом діяльності компанії є виготовлення будівельних металевих конструкцій та елементів конструкцій, що застосовуються у будівництві. Також підприємство займається виробництвом і монтажем огорожень, а також конструкцій із нержавіючої та конструкційної сталі і скла. Реалізація продукції є джерелом надходжень підприємства. Оскільки більшість замовлень має індивідуальний характер і формується згідно з технічним завданням замовника, ціна на продукцію встановлюється для кожного замовлення окремо. Виробничий процес не має сезонної залежності.

2. Оцінка динаміки та структури оборотних активів підприємства, проведений аналіз ефективності їх використання за допомогою ключових фінансових коефіцієнтів дали змогу зробити наступні висновки: за період 2022–2024 рр. загальний обсяг оборотних активів підприємства збільшився на 22,15%, що свідчить про зростання ресурсної бази для забезпечення операційної діяльності. Найбільш суттєве зростання демонструє дебіторська заборгованість – на 53 052 тис. грн або 75,49%. Її частка в структурі оборотних активів у 2024 році становить 78,16%, що може свідчити про розширення обсягів реалізації продукції з відстрочкою платежу або про проблеми з вчасним поверненням коштів.

3. Частина дебіторської заборгованості (75,17%) має строк погашення до 12 місяців, що свідчить про відносно високу ліквідність дебіторки. Проте майже 25% заборгованості є простроченою понад 12 місяців, зокрема 18,32% – у межах 12–18 місяців і 6,51% – у межах 18–36 місяців. Це може свідчити про недостатній контроль за поверненням коштів тобто дебітори не сплачують підприємству більше ніж півтора року.

4. Структура оборотних активів за 2022–2024 роки зазнала помірного погіршення: знизилася частка оборотних активів у загальних активах, а частка важкореалізованих активів у складі обігових істотно зросла. Проте, позитивним сигналом є зниження відношення важкореалізованих до ліквідних активів, що свідчить про збільшення ліквідності і кращу здатність підприємства до погашення поточних зобов'язань.

5. Проведений поглиблений аналіз дебіторської заборгованості свідчить про зниження коефіцієнта її оборотності з 2,96 до 1,91. Це означає, що кошти, залучені у дебіторську заборгованість, стали обертатися повільніше на 1,05 обороту або приблизно на 36%. Така динаміка вказує на подовження періоду між реалізацією продукції та фактичним надходженням грошових коштів. Зокрема, у 2024 році строк погашення дебіторської заборгованості зріс на 66 днів, що є ознакою ускладнень у розрахунках з боку контрагентів. Подібна ситуація негативно впливає на грошовий потік і може погіршувати

платоспроможність підприємства. Додатково варто зазначити, що частка дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів зросла з 54% до 78%, що свідчить про її надмірну концентрацію. Це, своєю чергою, підвищує рівень фінансових ризиків, знижуючи оперативну гнучкість підприємства у виконанні поточних зобов'язань.

6. Результати аналізу фінансування оборотних активів ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ» за 2022–2024 роки свідчать про позитивні тенденції у фінансовому забезпеченні поточної діяльності за рахунок власних джерел. Так, обсяг власного оборотного капіталу зріс з 79618 грн у 2022 році до 111899 грн. у 2024 році, що становить приріст на 32281 грн або 40,54%. Це свідчить про нарощення внутрішніх фінансових ресурсів, які спрямовуються на фінансування оборотних активів, а також про посилення фінансової стійкості підприємства. Разом із цим спостерігається деяке зниження коефіцієнта маневреності власного капіталу - з 0,91 до 0,83 (зменшення на 8,79%), що вказує на певне обмеження можливостей підприємства щодо оперативного використання власних фінансових ресурсів для покриття потреб в оборотних активах. Така тенденція може бути результатом збільшення обсягів необоротних активів або зміни у структурі власного капіталу.

7. Результати аналізу ефективності використання оборотних активів демонструють негативні зрушення. Так, коефіцієнт оборотності оборотних активів знизився з 1,61 до 1,34 (на 16,77%), що свідчить про уповільнення обороту капіталу, залученого до обігових ресурсів. Тривалість одного обороту зросла на 45 днів і досягла 269 днів, що негативно впливає на рівень ліквідності підприємства. Коефіцієнт завантаження оборотних активів зріс на 0,12, а загальний коефіцієнт оборотності активів зменшився на 24,83%, що є ознакою зниження ділової активності. Крім того, рентабельність оборотних активів зменшилася вдвічі - з 32,04% до 15,42%, що свідчить про істотне падіння ефективності використання обігових коштів.

8. Незважаючи на незначне зростання виручки та покращення оборотності запасів, загальна ефективність використання оборотних активів

підприємства знизилася. Це підтверджується зменшенням коефіцієнта оборотності, збільшенням тривалості обороту, зниженням рентабельності оборотних активів та загальної оборотності активів. Підприємству слід посилити контроль за структурою оборотних активів, зменшити надлишкові залишки, а також оптимізувати управління коштами, щоб покращити фінансові результати.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ОБСЯГУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Обґрунтування потреби у формуванні обсягів оборотних активів

Фінансове забезпечення діяльності підприємства значною мірою залежить від ефективного планування структури та обсягів оборотних активів, які обслуговують поточний виробничий процес і формують основу короткострокового фінансового циклу. Надлишкові оборотні активи призводять до нераціонального відволікання фінансових ресурсів, тоді як їх нестача може спричинити збої у виробництві та порушення договірних зобов'язань. У зв'язку з цим особливого значення набуває фінансово обґрунтоване планування потреби в оборотному капіталі.

У процесі фінансового планування важливим завданням є обґрунтування необхідного обсягу оборотних активів, що забезпечують безперервність операційної діяльності підприємства. Одним із найбільш ефективних інструментів для прогнозування цього показника є регресійний аналіз, який дозволяє виявити залежність між обсягом оборотних активів та іншими фінансово значущими факторами.

Підприємство завжди стоить перед вибором на користь прибутковості або ліквідності коштів. Без планування такий вибір зробити важко.

На практиці як факторну ознаку доцільно використовувати, зокрема, виручку від реалізації продукції, оскільки вона безпосередньо впливає на потребу в фінансуванні поточних активів. Зі зростанням обсягів реалізації збільшується навантаження на оборотний капітал – потрібно більше сировини, матеріалів, готової продукції, а отже, й більший обсяг оборотних активів.

Для побудови регресійної моделі використовуються статистичні дані підприємства за попередні періоди (2022–2024 роки). На основі цих даних визначається рівняння простої лінійної регресії:

$$OA = a + b \times V \quad (3.1)$$

де OA – обсяг оборотних активів, тис. грн;
 a, b – параметри регресійного рівняння;
 V – виручка від реалізації продукції, тис. грн;

Отримані результати дають змогу фінансово обґрунтувати плановий обсяг оборотних активів відповідно до прогнозного обсягу реалізації, що є основою для побудови достовірного фінансового плану підприємства. Визначене значення також дозволяє попередньо оцінити потребу в залученні короткострокових фінансових ресурсів, таких як банківські кредити або комерційна заборгованість.

Таким чином, регресійний аналіз є не лише статистичним методом, але й дієвим фінансовим інструментом, що забезпечує аналітичну підтримку при прийнятті рішень щодо фінансування поточної діяльності. Його застосування сприяє підвищенню точності прогнозів та оптимізації структури оборотного капіталу відповідно до фінансових можливостей підприємства.

Регресійний та аналітичний методи використовуються для оцінки оборотних активів у фінансовому аналізі підприємств. Розглянемо їх з точки зору їхнього застосування:

1. Регресійний метод базується на побудові регресійних моделей, які дозволяють прогнозувати значення оборотних активів на основі різних економічних змінних, таких як обсяги продажів, цінові параметри, часові фактори тощо. Він дозволяє встановити статистичні зв'язки і прогнозувати майбутні обсяги оборотних активів підприємства.

2. Аналітичний метод передбачає детальний аналіз фінансових звітів та інших економічних показників для визначення поточних рівнів оборотних активів. Він використовує аналіз фінансових станів підприємства, його ділової активності і фінансової здатності для оцінки оптимальних рівнів оборотних активів.

Щоб успішно використовувати ці два методи разом, важливо враховувати конкретні умови та характеристики підприємства. Регресійний метод може допомогти у прогнозуванні, а аналітичний – у глибокому розумінні фінансового стану. Їх поєднання може забезпечити комплексний підхід до управління оборотними активами, сприяючи покращенню ефективності використання ресурсів підприємства.

У якості показника для оцінки точності прогнозування використовується коефіцієнт кореляції між прогнозованими та фактичними значеннями досліджуваної ознаки, який обчислюється за формулою [36]:

$$R = \frac{n\sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{(n\sum x^2 - (\sum x)^2)(n\sum y^2 - (\sum y)^2)}} \quad (3.2)$$

Цей коефіцієнт, який відображає ступінь лінійного зв'язку між рядами даних, дозволяє визначити, наскільки прогнозні значення узгоджуються з фактичними. Слід мати на увазі, що парний коефіцієнт кореляції демонструє лише лінійну залежність між двома рядами – фактичним і прогнозованим – і не гарантує абсолютну точність збігів. Навіть при $R=1$ це свідчить лише про наявність чіткої лінійної залежності, але не про ідентичність значень.

Для оцінки якості регресійного рівняння в MS Excel додатково автоматично обчислюється коефіцієнт детермінації R^2 який відображає частку варіації результативного показника Y , що пояснюється фактором часу t при заданій формі тренду. Чим вище значення R^2 , тим точніше трендова модель описує реальні дані. Проте цей показник не є абсолютно надійним, тому його доцільно доповнювати іншими критеріями, наприклад, порівнянням суми значень теоретичного ряду (розрахованого за рівнянням тренду) із сумою фактичних значень.

Побудова теоретичного ряду в Excel здійснюється на основі трендової формули, яка може бути виведена безпосередньо на графіку. Для цього користувач задає значення моментів часу на аркуші, вводить відповідну

формулу у першу комірку діапазону розрахунків та копіює її на весь ряд відповідно до кількості періодів, дотримуючись правил запису формул у MS Excel.

Беручи до уваги особливості формування оборотних активів у розрізі окремих їх складових (таких як запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та фінансові вкладення), доцільно спочатку створювати однофакторні моделі для оцінки потреби в кожній із цих груп. Лише після цього варто визначати загальний обсяг оборотних коштів. У якості базових показників діяльності підприємства для таких розрахунків доцільно використовувати:

- а) для запасів – повну собівартість реалізованої продукції;
- б) для дебіторської заборгованості та грошових коштів – обсяг виручки від реалізації продукції.

Загальна потреба підприємства в оборотних активах може бути визначена як сума потреб по окремих групах оборотних коштів. Для цього використовується така узагальнена формула:

$$\sum y = y_1 + y_2 + y_3 \quad (3.3)$$

де y_1 – потреба в оборотних коштах у виробничих запасах,
 y_2 – потреба в коштах на покриття дебіторської заборгованості,
 y_3 – потреба в грошових коштах та короткострокових фінансових вкладеннях.

Застосування такої моделі дозволяє поетапно оцінити обсяг необхідних оборотних коштів за кожною складовою, а також узагальнити результати для планування їх оптимальної загальної величини.

У нашому випадку :

– $y_1 = a_1 + b_1 \cdot x_1$ – оборотні кошти в запасах, x_1 – повна собівартість реалізованої продукції;

– $y_2 = a_2 + b_2 \cdot x_2$ – оборотні кошти в дебіторській заборгованості, x_2 – виручка від реалізації;

– $y_3 = a_3 + b_3 \cdot x_3$ – грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення, x_3 – виручка від реалізації.

У наведених формулах: a_i – стала складова, що враховує постійну частину потреби в оборотних коштах; b_i – коефіцієнт чутливості оборотних активів до зміни відповідного показника господарської діяльності; x_i – відповідний економічний показник, що впливає на величину потреби.

Такий підхід дозволяє більш точно моделювати потребу підприємства в оборотних коштах залежно від динаміки обсягів діяльності.

Дані по окремих групах оборотних коштів, повна собівартість реалізованої продукції та виручка від реалізації взято у формі 1 «Баланс» і формі 2 «Звіт про фінансові результати» відповідно.

Результати економіко-математичного аналізу (регресії) трьох компонентів оборотних активів: запаси, дебіторська заборгованість та грошові кошти й короткострокові фінансові вкладення наведено в додатку Б.

Вихідні дані для розробки економіко-математичних моделей планування потреби в оборотних коштах ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ» представлені в табл.3.1.

Таблиця 3.1 – Склад і динаміка оборотних коштів підприємства, тис.грн

Роки	Запаси		Дебіторська заборгованість		Грошові кошти		Сума оборотних коштів
	y_1	x_1	y_2	x_2	y_3	x_3	
2018	4349	38762	12632	47776	6710	47776	23691
2019	4656	34713	14837	49776	2547	49776	22040
2020	4969	37885	32910	57792	3639	57792	41518
2021	5537	91729	65817	141029	22287	141029	93641
2022	39031	117859	70301	201267	12693	201267	122025
2023	21299	152160	95386	224800	28434	224800	145119
2024	20061	145273	123353	208659	11007	208659	154421

На основі вихідних даних, представлених у табл. 3.1, були отримані наступні рівняння регресії:

– для оборотних коштів у запасах: $y_1 = -1559,33 + 0,180377 \cdot x_1$.

Коефіцієнт кореляції $K_1=0,781$ – свідчить про достатньо сильний прямий зв'язок між змінними.

Інтерпретація: при збільшенні x_1 на одиницю, y_1 в середньому зростає на 0,1804 одиниці. Значення 1559,33 – це вільний член, який математично зсуває лінію регресії, але економічно його не завжди доцільно інтерпретувати.

– для оборотних коштів у дебіторській заборгованості:

$$y_2 = - 2752,97 + 0,470266 * x_2.$$

Коефіцієнт кореляції $K_2=0,946$ – дуже сильний зв'язок, наближається до функціональної залежності.

Інтерпретація: при зростанні x_2 на одиницю, y_2 в середньому зростає на 0,4703. Ця модель – найнадійніша з трьох (враховуючи високе значення K_2).

– для оборотних активів у коштах і короткострокових фінансових вкладеннях:

$$y_3 = 543,63 + 0,089344 * x_3$$

Коефіцієнт кореляції $K_3=0,801$ – теж вказує на достатньо сильний зв'язок.

Інтерпретація: при зростанні x_3 на одиницю, y_3 в середньому зростає на 0,0893 одиниці.

Загальні висновки:

1) усі три моделі демонструють високий або дуже високий рівень кореляції між залежною і незалежною змінними;

2) найсильніший зв'язок – у моделі дебіторської заборгованості ($K_2 = 0,946$);

3) усі рівняння можна застосовувати для прогнозування відповідних елементів оборотних активів залежно від впливового чинника.

Порівняємо результати регресії з масштабом Чеддока. Шкала Чеддока - це шкала, що використовується для оцінки сили кореляційного зв'язку між змінними за значенням коефіцієнта кореляції r .

Таблиця 3.2 – Шкала Чеддока

Значення r	Ступінь зв'язку	Коефіцієнти кореляції для трьох регресійних моделей
0,0 - 0,2	дуже слабкий або відсутній	-
0,2 - 0,6	слабкий	-
0,4 - 0,6	помірний	-
0,6-0,8	високий	$K_1=0,781 \rightarrow$ високий ступінь зв'язку (підходить до межі дуже високого). $K_3=0,801 \rightarrow$ високий ступінь зв'язку.
0,8-1	дуже високий	$K_2=0,946 \rightarrow$ дуже високий ступінь зв'язку.

З табл. 3.2 бачимо, що модель регресії для дебіторської заборгованості має найміцніший статистичний зв'язок з пояснювальною змінною. Моделі для запасів та грошових коштів також демонструють стійкі, надійні залежності, але не настільки міцні, як друга.

За шкалою Чеддока, отримані коефіцієнти кореляції свідчать про високий та дуже високий рівень зв'язку між досліджуваними змінними, що підтверджує надійність економіко-математичних моделей.

Для прогнозування обсягу реалізованої продукції та собівартості операційної діяльності ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ» на 2025 рік застосуємо метод рухомої (ковзної) середньої – це простий і зручний статистичний інструмент прогнозування, який використовується для згладжування коливань у динамічному ряді та визначення тенденції показника. У фінансах його часто застосовують для прогнозування виручки від реалізації, собівартості реалізованої продукції, цін тощо, коли немає складних сезонних або трендових впливів, або для їх згладжування. Цей метод дозволяє усунути випадкові коливання у динаміці показників і виділити тенденцію, що відображає вплив основних чинників.

Формула розрахунку рухомої середньої має наступний вигляд:

$$\overline{Y_t} = \frac{Y_{t-1} + Y_{t-2} + Y_{t-3}}{3} \quad (3.4)$$

де $\overline{Y_t}$ – згладжене значення ряду на момент часу t ;

Y_{t-1} – фактичні значення показника за останні n періодів;

n – довжина «вікна» (кількість періодів для усереднення).

Беремо 3-річне рухоме (ковзне) середнє для 2025 року:

$$Y_{2025} = Y_{2024} + Y_{2023} + Y_{2022} / 3 \quad (3.5)$$

Розрахувати ковзну середню для перших трьох періодів:

$$q_{2018} = (Y_{2017} + Y_{2018} + Y_{2019}) / 3 = (15782 + 47776 + 49776) / 3 = 37778.$$

Отримане значення заносимо в таблицю 3.3 в середину взятого періоду.

Далі розраховуємо q для наступних трьох періодів.

$$q_{2019} = (Y_{2018} + Y_{2019} + Y_{2020}) / 3 = (47776 + 49776 + 57792) / 3 = 51781,33.$$

Спрогнозуємо виручки від реалізації продукції підприємства на 2025 рік (табл.3.3).

Таблиця 3.3 – Прогноз виручки від реалізації продукції підприємства ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ» на 2025 рік

Роки	Виручка від реалізації продукції, тис.грн	Рухома(ковзна) середня, тис.грн.	Середньої відносної помилки, %
1	2	3	4
2018	47776	37778	20,9
2019	49776	51781,33	4,02
2020	57792	82865,66	43,38

Продовження табл.3.3

1	2	3	4
2021	141029	133362,66	5,43
2022	201267	189032	6,07
2023	224800	211575,33	5,88
2024	208659	-	-
			Всього: 85,68
Прогноз 2025	206194,99	-	-

Побудуємо графік прогнозу виручки ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ» на 2025 рік за даними табл. 3.3. Для цього розрахуємо прогнозне значення виручки від реалізації продукції на 2025 рік:

$$ВП_{\text{пл}} 2025 = 211575,33 + 1/3 (208659 - 224800) = 206194,99 \text{ тис.грн.}$$

Графічно згладжування ряду за допомогою рухомої середньої зображено на рис. 3.1.

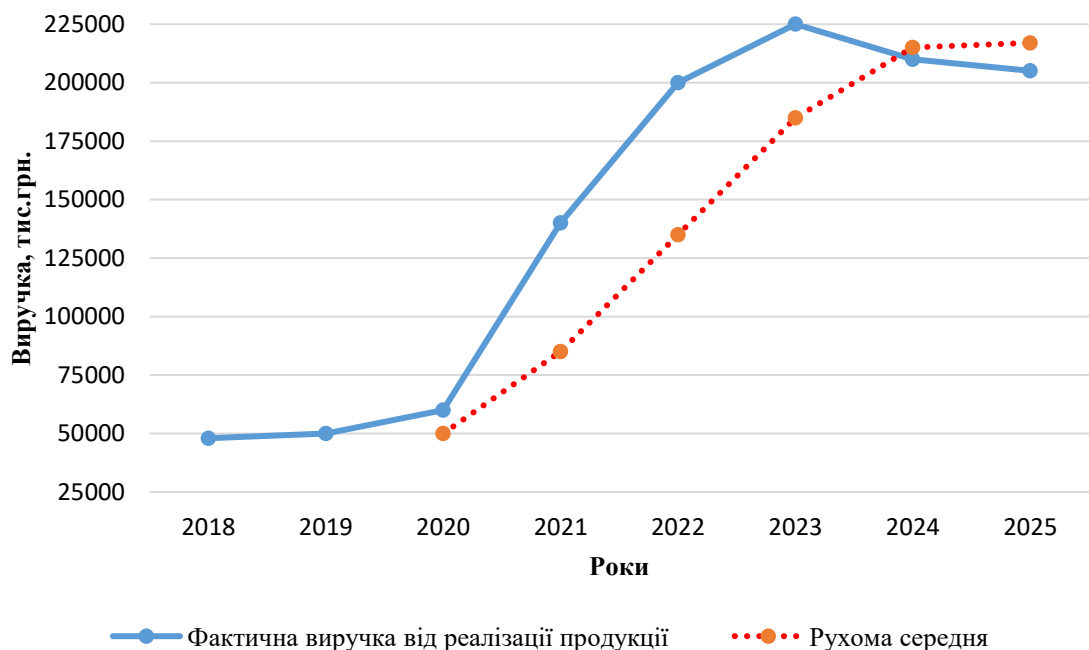

Рис. 3.1 – Згладжування ряду виручки ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ» за допомогою рухомої середньої

На рис.3.1 зображено згладжування ряду виручки підприємства за допомогою рухомої середньої. Червона лінія демонструє загальну тенденцію без різких коливань, що дозволяє краще зрозуміти тренд зміни виручки в динаміці.

Розраховуємо середню відносну помилку за формулою:

$$g = \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n \frac{(Y_t - \hat{Y}_t)}{Y_1} \times 100\% \quad (3.6)$$

Середня відносна помилка при згладжуванні ряду виручки за допомогою рухомої середньої з «вікном» у 3 роки становить 14,28% (85,68/6). Це означає, що в середньому рухома середня відхиляється від фактичної виручки на 14,28%.

Щоб оцінити, наскільки це «добре», зазвичай орієнтуються на такі умовні межі:

MAPE (%)	Оцінка точності моделі
< 10%	Висока
10% – 20%	Добра (задовільна)
20% – 50%	Низька
> 50%	Дуже низька

Середня відносна помилка (MAPE) у 14,28% - це добра точність, але не висока.

Спрогнозуємо собівартості реалізованої продукції методом рухомої середньої на 2025 рік (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Прогноз собівартості реалізованої продукції підприємства ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ» на 2025 рік

Роки	Собівартість реалізованої продукції, тис.грн,	Рухома(ковзна) середня, тис.грн.	Середньої відносної помилки, %
1	2	3	4
2018	38762	27921,00	27,96

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4
2019	34713	37120,00	6,93
2020	37885	54775,66	44,58
2021	91729	82491,00	10,07
2022	117859	120582,66	2,31
2023	152160	138430,66	9,00
2024	145273	-	-
			Всього: 100,85
Прогноз 2025	135134,99	-	-

Спрогнозуємо собівартості реалізованої продукції на 2025 рік:

$$C_{2025} = 137430,66 + 1/3 (145273 - 152160) = 135134,99 \text{ тис.грн.}$$

Графічно згладжування ряду собівартості реалізованої продукції за допомогою рухомої середньої зображено на рис. 3.2.

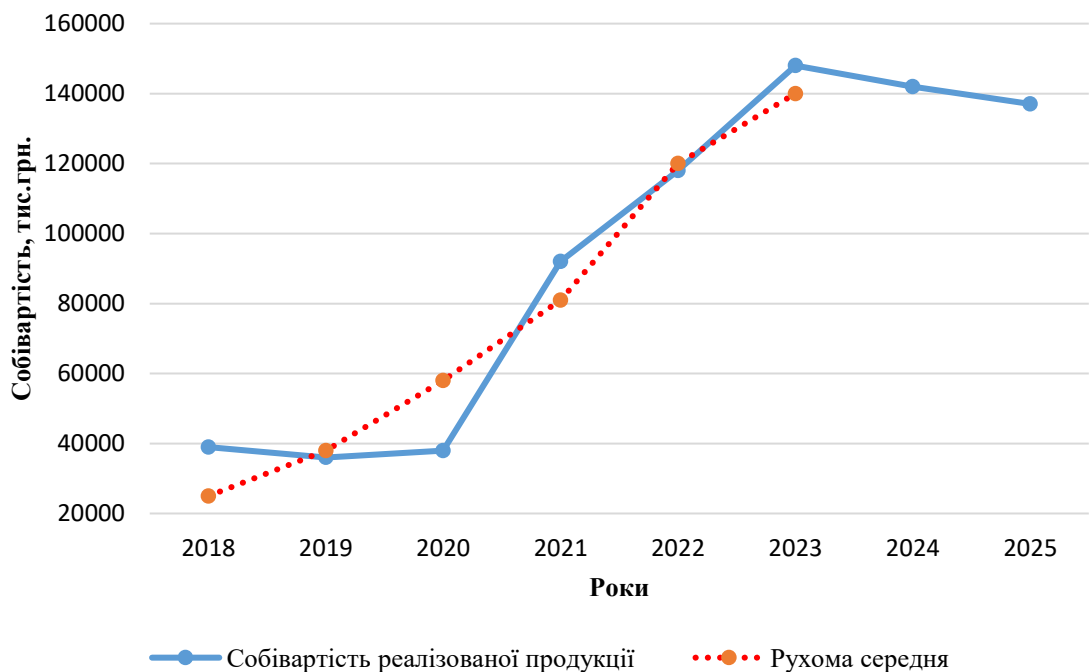

Рис 3.2 – Згладжування ряду собівартості реалізованої продукції за допомогою рухомої середньої

На рис. 3.2 відображено у графічному вигляді прогноз собівартості реалізованої продукції ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ» на 2025 рік. Синя лінія відображає фактичні значення за роками, а пунктирна - рухому середню, яка демонструє загальну тенденцію. Прогноз на 2025 рік показує зниження собівартості порівняно з 2023–2024 роками.

Відповідно до розрахунків, середня відносна похибка прогнозування, становить: $g=100,856=16,8\%$. Це відповідає інтервалу 10–20%, що свідчить про належну точність прогнозу та дозволяє використовувати результати для подальшого фінансового планування.

На підставі цього прогнозу оцінено обсяги оборотних коштів за окремими складовими:

$$1. \text{ Запаси: } y_1 = -1559,33 + 0,180377 \times 135134,99 = 22\,815,91 \text{ тис. грн.}$$

2. Дебіторська заборгованість:

$$y_2 = -2752,97 + 0,470266 \times 206194,99 = 94\,213,52 \text{ тис. грн.}$$

3. Короткострокові фінансові вкладення та кошти:

$$y_3 = 543,63 + 0,089344 \times 206194,99 = 18\,965,91 \text{ тис. грн.}$$

Загальний обсяг прогнозованої потреби в оборотних коштах становить:

$$\Sigma y = 22\,815,91 + 94\,213,52 + 18\,965,91 = 135\,995,34 \text{ тис. грн}$$

Розрахунок економії оборотних коштів у 2025 році.

Для порівняльної оцінки ефективності використання оборотних коштів було здійснено розрахунок тривалості одного їх обороту:

$$2024 \text{ рік: } D_{2024} = 360 \times 154421208659 = 266 \text{ днів.}$$

$$2025 \text{ рік: } D_{2025} = 360 \times 135995,34206194,99 = 237 \text{ днів.}$$

Скорочення тривалості одного обороту склало: $\Delta D = 266 - 237 = 29$ днів.

За умови збереження тривалості обороту на рівні 2024 року, обсяг оборотних коштів у 2025 році мав би становити:

$$D_{2024} 266 = (360 \times OK_{2024}) : 206194,99 \Rightarrow OK_{2024} = 152\,355,18 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, відносна економія оборотних коштів у 2025 році дорівнює: $\Delta OK = 152\,355,18 - 135\,995,34 = 16\,359,84$ тис. грн.

Далі визначемо потербу в оборотних коштах за допомогою аналітичного методу планування. Формула розрахунку має наступний вигляд:

$$OA_{ПЛ} = OA_{Б} \times (Q_{ПЛ} / Q_{Б}) \quad (3.7)$$

де $OA_{ПЛ}$ – оборотні активи для планованого виробництва;

$OK_{Б}$ – середньомісячні фактичні залишки оборотних активів в базовому періоді;

$Q_{ПЛ}$ – обсяг виробництва в планованому періоді;

$Q_{Б}$ – обсяг виробництва в базовому періоді.

При розрахунку планової потреби в оборотних активах аналітичним методом враховується, в першу чергу, планований зріст виторгу від реалізації продукції і, вдруге, прискорення оборотності оборотних активів. Виходячи з планованого прискорення оборотності оборотних активів (у цьому випадку скорочення тривалості одного обороту в днях), визначається планова величина коефіцієнта забезпеченості оборотними активами (коефіцієнта завантаження).

$$K_{з,ПЛ} = K_{з,Б} \times (T_{об} / 100) = 0,7400639 \times (89,09774 / 100) = 0,6593802$$

Тоді величина оборотних коштів підприємства за прогнозом складе:

$$OK_{2025} = 208659 \times 0,988191211 \times 0,6593802 = 135960,89 \text{ тис.грн.}$$

Зміна показників діяльності ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ» за прогнозом, які необхідні для розрахунку потреби в оборотних активах, наведені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Прогнозна зміна показників діяльності підприємства у базовому та плановому періодах

Показники	2024 р	2025 р (прогноз)
1	2	3
Виручка від реалізації продукції, тис.грн.	208659	206195
Темпи зростання виручки від реалізації в плановому періоді	-	0,9882
Середня величина оборотних коштів, тис.грн.	154421	135961
Коефіцієнт завантаження	0,7401	0,6594

Продовження табл. 3.5

1	2	3
Тривалість одного обороту, дні	266	237
Темп зміни тривалості одного обороту оборотних коштів	-	89,098

Аналіз даних табл. 3.5 дозволяє оцінити зміни основних показників діяльності підприємства у плановому періоді порівняно з базовим роком.

У 2025 році прогнозується незначне зниження виручки від реалізації продукції – з 208 659 тис. грн у 2024 році до 206 195 тис. грн, що відповідає темпу зростання 0,9882, тобто зменшення виручки приблизно на 1,18%.

Середня величина оборотних коштів зменшиться з 154421 тис. грн до 135 961 тис. грн, що свідчить про плановану оптимізацію обсягів активів, залучених у виробничий обіг. Це позитивно відображається на показнику коефіцієнта завантаження оборотних коштів, який знижується з 0,7401 до 0,6594, що вказує на підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

Окрім цього, у 2025 році очікується скорочення тривалості одного обороту з 266 до 237 днів, тобто оборотність оборотних коштів покращується. Темп зміни тривалості одного обороту становить 89,098%, що свідчить про прискорення обігу приблизно на 10,9%.

Отже, незважаючи на невелике зниження обсягів виручки, підприємство планує досягти підвищення ефективності використання оборотних активів за рахунок скорочення строків обігу та зменшення завантаження оборотними коштами. Це свідчить про прагнення підвищити фінансову стійкість та оборотність ресурсів.

Сума оборотних коштів в 2025 р. (OK_{2025}) при збереженні тривалості одного обороту на рівні 2024 р. (266 днів) визначиться з вираження: $D_{2024}266 = (360 \times OK_{2024}) / 206194,9$. $OK_{2025} = 152355,18$ тис.грн.

Абсолютна економія (ΔOK) = $OK_0 - OK_1 = 152355,18 - 135960,89 = 16394,29$ тис. грн.

Відносна економія оборотних коштів:

$$\Delta OK = (16\,394,29 / 152\,355,18) \times 100\% = 10,76\%$$

Отримане значення економії оборотних коштів у розмірі 16394,29 тис. грн або 10,76% від початкового обсягу свідчить про суттєве покращення ефективності управління оборотними активами підприємства.

На практиці це приведе до зменшення потреби у фінансуванні оборотних активів. Підприємству стало потрібно менше ресурсів для забезпечення безперервного виробничо-господарського процесу, що може свідчити про раціоналізацію запасів, скорочення дебіторської заборгованості та прискорення оборотності активів.

3.2. Оцінка доцільності прогнозування ефективності за результатами планування обсягів оборотних активів

У цьому підрозділі здійснюється аналіз доцільності використання прогнозних підходів до планування обсягів оборотних активів як інструменту підвищення ефективності управління ресурсами підприємства. Застосування аналітичного та регресійного методів дозволило визначити раціональні обсяги оборотних коштів, виходячи як із нормативно обґрунтованих показників, так і з виявлених статистичних залежностей між показниками діяльності підприємства.

На основі отриманих результатів було розраховано економічний ефект від впровадження запропонованих підходів до планування. Це дозволило виявити резерви скорочення надлишкових активів та підвищити ефективність їх використання. Такий підхід підтверджує практичну доцільність впровадження економіко-математичних методів прогнозування в системі оперативного фінансового планування.

Раціональне управління оборотними активами потребує не лише оцінки їх фактичного стану, а й науково обґрунтованого прогнозування їх оптимального обсягу. У цьому контексті ефективним інструментом

виступають аналітичний та регресійний методи планування, які поєднують практичну досяжність і точність.

Аналітичний метод базується на визначенні потреби в оборотних коштах шляхом розрахунку нормативів та планових обсягів виробництва. Цей підхід є простим в реалізації, добре підходить для підприємств із стабільною структурою запасів і дає змогу чітко оцінити вплив змін у виробництві на потребу в обігових коштах.

Регресійний метод дозволяє врахувати реальні статистичні зв'язки між обсягом оборотних активів та ключовими факторами — наприклад, доходом від реалізації, виробничими витратами, запасами тощо. Цей метод є особливо цінним для підприємств зі змінною структурою витрат і нестабільним обсягом операційної діяльності, оскільки дає змогу адаптувати планування до реальних умов функціонування підприємства.

Регресійний аналіз дозволяє встановити кількісні залежності між оборотними активами та факторами, що впливають на їх обсяг. Наприклад, побудова регресійної моделі з використанням обсягу реалізації як незалежної змінної дає змогу прогнозувати потребу в оборотних коштах залежно від зміни виручки. Високе значення коефіцієнта детермінації (R^2) підтверджує адекватність моделі, а отже – її придатність для практичного застосування.

Використання регресійного методу також дозволяє оцінити чутливість потреби в оборотних активах до зміни окремих факторів. Це, в свою чергу, забезпечує більш гнучке та обґрунтоване фінансове планування, дозволяючи своєчасно коригувати управлінські рішення залежно від динаміки внутрішніх і зовнішніх умов.

У підсумку, поєднання аналітичного і регресійного методів у прогнозуванні обсягів оборотних активів сприяє формуванню збалансованої системи управління ресурсами, що базується як на нормативних розрахунках, так і на емпіричних залежностях. Це забезпечує підвищення ефективності використання оборотних коштів, зниження ризиків надлишкового їх накопичення та покращення загального фінансового стану підприємства.

Після проведення розрахунків потреби в оборотних активах для підприємства у плановому 2025 році з використанням двох підходів – аналітичного та кореляційного – було здійснено порівняльну оцінку впливу кожного методу на основні показники стану й ефективності використання оборотних активів.

Зведені результати оцінки ефективності застосування обох методів представлено в табл. 3.6.

Як видно з даних табл. 3.6, впровадження будь-якого з методів планування сприяє підвищенню коефіцієнта оборотності оборотних активів та скороченню тривалості одного їх обороту на 29 днів. Це свідчить про покращення ефективності використання оборотних коштів у плановому періоді та підвищення загальної фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 3.6 – Прогнозування ефективності за результатами планування обсягів оборотних активів

Показники	2024 рік	Методи планування (прогноз)	
		регресійний	аналітичний
Виручка від реалізації продукції, тис.грн.	208659	206195	206195
Середня вартість оборотних активів за період, тис.грн.	154421	135995,34	135960,89
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,3512	1,5162	1,5166
Тривалість одного обороту оборотних активів, дн	266	237	237
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,7401	0,6596	0,6594
Економія оборотних активів, тис.грн	-	16359,84	16394,29

На основі даних табл. 3.6 можна зробити такі аналітичні висновки щодо ефективності використання оборотних активів за результатами їх планування двома методами - регресійним та аналітичним:

1. Виручка від реалізації продукції у 2024 році становила 208659 тис. грн., а у плановому 2025 році за обома методами прогнозу передбачено

незначне зниження виручки до 206195 тис. грн. Це говорить про обережний сценарій планування, ймовірно з урахуванням можливих зовнішніх ризиків.

2. Середня вартість оборотних активів у базовому році склала 154421 тис. грн. За регресійним методом цей показник зменшено до 135995,34 тис. грн, а за аналітичним - до 135 960,89 тис. грн. Обидва методи демонструють раціоналізацію оборотних коштів - зниження приблизно на 18,4 тис. грн (або $\approx 12\%$).

3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів зріс з 1,3512 до 1,5162 (регресійний) та 1,5166 (аналітичний). Це означає, що кожна гривня оборотних активів у плановому періоді приносить більше виручки, тобто покращується ефективність використання ресурсів.

4. Тривалість одного обороту свідчить про скорочення з 266 днів до 237 днів за обома підходами. Менший термін обороту свідчить про швидше перетворення активів у грошові надходження, що позитивно впливає на ліквідність підприємства.

5. Коефіцієнт завантаження оборотних активів зменшився з 0,7401 до 0,6596/0,6594, що означає менше капіталу залучено в оборот для забезпечення тієї ж виручки – ознака підвищення ефективності.

6. Економія оборотних активів за регресійним методом склала 16359,84 тис. грн, за аналітичним – 16 394,29 тис. грн. Обидва підходи дають практично однакову економію, що підтверджує ефективність планування.

Застосування як регресійного, так і аналітичного методу планування обсягів оборотних активів дозволило суттєво покращити показники їх ефективності. Незначна перевага аналітичного методу у коефіцієнті оборотності та економії активів свідчить про його трохи вищу ефективність у конкретних умовах підприємства.

Обидва методи демонструють зниження рівня завантаження оборотних коштів, скорочення тривалості обороту та збільшення оборотності, що є важливими чинниками підвищення фінансової стійкості.

Отже, прогнозне планування на основі економіко-математичних методів є доцільним і результативним інструментом в системі управління оборотними активами.

Висновки до розділу 3

1. У третьому розділі було проаналізовано основні фінансові аспекти планування обсягів оборотних активів на прикладі виробничого підприємства з застосуванням регресійного та аналітичного підходів. Проведена оцінка впливу величини оборотних активів на фінансові показники дала змогу обґрунтувати оптимальну модель їх формування. Завершальним елементом аналізу стало визначення економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів, що дозволяє оцінити ефективність прийнятих рішень як у короткостроковому, так і в середньостроковому періоді.

2. У процесі фінансового планування важливим завданням є обґрунтування необхідного обсягу оборотних активів, що забезпечують безперервність операційної діяльності підприємства. Регресійний та аналітичний методи використовуються для оцінки оборотних активів у фінансовому аналізі підприємств. Їх поєднання забезпечує комплексний підхід до управління оборотними активами, сприяючи покращенню ефективності використання ресурсів підприємства.

3. Було сформовано однофакторні моделі для визначення потреби в кожній групі оборотних активів, після чого була розрахована загальна сума за допомогою регресійного аналізу. Ця методика показала, що очікувана потреба в оборотних коштах склала 135995,34 тис.грн., що призвело до економії у розмірі 16359,84 тис.грн.

4. Планування необхідних обсягів оборотних активів здійснювалося аналітичним методом, що дозволило визначити планову потребу в сумі 135960,89 тис.грн. Цей підхід також приніс економію оборотних коштів у розмірі 16394,29 тис.грн.

5. На основі порівняльного аналізу вибору методу планування оборотних активів, було встановлено, що метод регресійного аналізу є більш прийнятним завдяки більш високій точності результатів планування у реальних умовах реалізації плану.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження, присвяченого проблематиці управління оборотними активами на підприємствах, було надано наукове обґрунтування підходів, методів і форм ефективного управління цими активами. За підсумками роботи сформульовано основні висновки та узагальнення:

1. Дослідженню значення планування оборотних активів, а також проблемам управління оборотними активами присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених економістів. У науковій літературі існують різні підходи до їх трактування: одні автори акцентують на їхній здатності до швидкого обороту та однократного використання, інші – на їх функціональному призначенні у процесі виробництва та реалізації. Узагальнюючи ці підходи, оборотні активи доцільно розглядати як частину активів, що споживаються протягом одного операційного циклу з метою забезпечення поточної діяльності та формування економічного результату.

2. Джерела фінансування оборотних активів можуть бути класифіковані за різними критеріями: характером і видами власності, рівнем ризику та сферою діяльності підприємства. До основних джерел належать: власні кошти, прирівняні до власних, позикові та залучені ресурси.

3. Планування оборотних активів залишається важливим інструментом фінансового управління. Проте в умовах економічної нестабільності воно ускладнюється через низьку прогнозованість обсягів діяльності, дебіторської заборгованості та грошових надходжень.

4. Сучасна методика планування оборотних активів включає такі підходи: прямий, аналітичний, коефіцієнтний, метод суми строків оборотності та кореляційно-регресійний аналіз. Найвищу точність забезпечують прямий метод і кореляційно-регресійний підхід.

5. Оцінку ефективності використання оборотних активів доцільно здійснювати на основі системи фінансових показників, згрупованих за

напрямами управління: формування, використання, вибір джерел фінансування. Це дозволяє комплексно оцінити рівень управління оборотними активами та їх вплив на фінансову стійкість підприємства. Для ефективного управління оборотними активами важливе прогнозування їх потреби з урахуванням змін у виробництві, умов закупівель, обсягів реалізації продукції. З цією метою можуть застосовуватись методи економіко-математичного моделювання, нормативний метод, а також аналітичні підходи.

6. ТОВ «Науково-виробниче підприємство «ІНОКС БІЗ»» зареєстроване як суб'єкт господарювання у м. Дніпро. Основним напрямом діяльності компанії є виготовлення будівельних металевих конструкцій та елементів конструкцій, що застосовуються у будівництві. Також підприємство займається виробництвом і монтажем огорожень, а також конструкцій із нержавіючої та конструкційної сталі і скла. Реалізація продукції є джерелом надходжень підприємства. Оскільки більшість замовлень має індивідуальний характер і формується згідно з технічним завданням замовника, ціна на продукцію встановлюється для кожного замовлення окремо. Виробничий процес не має сезонної залежності.

7. Оцінка динаміки та структури оборотних активів підприємства, проведений аналіз ефективності їх використання за допомогою ключових фінансових коефіцієнтів дали змогу зробити наступні висновки: за період 2022–2024 рр. загальний обсяг оборотних активів підприємства збільшився на 22,15%, що свідчить про зростання ресурсної бази для забезпечення операційної діяльності. Найбільш суттєве зростання демонструє дебіторська заборгованість – на 53 052 тис. грн або 75,49%. Її частка в структурі оборотних активів у 2024 році становить 78,16%, що може свідчити про розширення обсягів реалізації продукції з відстрочкою платежу або про проблеми з вчасним поверненням коштів.

8. Частина дебіторської заборгованості (75,17%) має строк погашення до 12 місяців, що свідчить про відносно високу ліквідність дебіторки. Проте майже 25% заборгованості є простроченою понад 12 місяців, зокрема 18,32%

– у межах 12–18 місяців і 6,51% – у межах 18–36 місяців. Це може свідчити про недостатній контроль за поверненням коштів тобто дебітори не сплачують підприємству більше ніж півтора року.

9. Структура оборотних активів за 2022–2024 роки зазнала помірного погіршення: знизилася частка оборотних активів у загальних активах, а частка важкореалізованих активів у складі обігових істотно зросла. Проте, позитивним сигналом є зниження відношення важкореалізованих до ліквідних активів, що свідчить про збільшення ліквідності і кращу здатність підприємства до погашення поточних зобов'язань.

10. Проведений поглиблений аналіз дебіторської заборгованості свідчить про зниження коефіцієнта її оборотності з 2,96 до 1,91. Це означає, що кошти, залучені у дебіторську заборгованість, стали обертатися повільніше на 1,05 обороту або приблизно на 36%. Така динаміка вказує на подовження періоду між реалізацією продукції та фактичним надходженням грошових коштів. Зокрема, у 2024 році строк погашення дебіторської заборгованості зріс на 66 днів, що є ознакою ускладнень у розрахунках з боку контрагентів. Подібна ситуація негативно впливає на грошовий потік і може погіршувати платоспроможність підприємства. Додатково варто зазначити, що частка дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів зросла з 54% до 78%, що свідчить про її надмірну концентрацію. Це, своєю чергою, підвищує рівень фінансових ризиків, знижуючи оперативну гнучкість підприємства у виконанні поточних зобов'язань.

11. Результати аналізу фінансування оборотних активів ТОВ «НВП «ІНОКС БІЗ» за 2022–2024 роки свідчать про позитивні тенденції у фінансовому забезпеченні поточної діяльності за рахунок власних джерел. Так, обсяг власного оборотного капіталу зріс з 79618 грн у 2022 році до 111899 грн. у 2024 році, що становить приріст на 32281 грн або 40,54%. Це свідчить про нарощення внутрішніх фінансових ресурсів, які спрямовуються на фінансування оборотних активів, а також про посилення фінансової стійкості підприємства. Разом із цим спостерігається деяке зниження коефіцієнта

маневреності власного капіталу - з 0,91 до 0,83 (зменшення на 8,79%), що вказує на певне обмеження можливостей підприємства щодо оперативного використання власних фінансових ресурсів для покриття потреб в оборотних активах. Така тенденція може бути результатом збільшення обсягів необоротних активів або зміни у структурі власного капіталу.

12. Результати аналізу ефективності використання оборотних активів демонструють негативні зрушення. Так, коефіцієнт оборотності оборотних активів знизився з 1,61 до 1,34 (на 16,77%), що свідчить про уповільнення обороту капіталу, залученого до обігових ресурсів. Тривалість одного обороту зросла на 45 днів і досягла 269 днів, що негативно впливає на рівень ліквідності підприємства. Коефіцієнт завантаження оборотних активів зріс на 0,12, а загальний коефіцієнт оборотності активів зменшився на 24,83%, що є ознакою зниження ділової активності. Крім того, рентабельність оборотних активів зменшилася вдвічі - з 32,04% до 15,42%, що свідчить про істотне падіння ефективності використання обігових коштів.

13. Незважаючи на незначне зростання виручки та покращення оборотності запасів, загальна ефективність використання оборотних активів підприємства знизилася. Це підтверджується зменшенням коефіцієнта оборотності, збільшенням тривалості обороту, зниженням рентабельності оборотних активів та загальної оборотності активів. Підприємству слід посилити контроль за структурою оборотних активів, зменшити надлишкові залишки, а також оптимізувати управління коштами, щоб покращити фінансові результати.

14. Було сформовано однофакторні моделі для визначення потреби в кожній групі оборотних активів, після чого була розрахована загальна сума за допомогою регресійного аналізу. Ця методика показала, що очікувана потреба в оборотних коштах склала 135995,34 тис.грн., що призвело до економії у розмірі 16359,84 тис.грн.

15. Планування необхідних обсягів оборотних активів здійснювалося аналітичним методом, що дозволило визначити планову потребу в сумі

135960,89 тис.грн. Цей підхід також приніс економію оборотних коштів у розмірі 16394,29 тис.грн.

16. Застосування як регресійного, так і аналітичного методу планування обсягів оборотних активів дозволило суттєво покращити показники їх ефективності. Незначна перевага аналітичного методу у коефіцієнті оборотності та економії активів свідчить про його трохи вищу ефективність у конкретних умовах підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.А. Управління активами. К: Ніка-Центр, 2000. 720 с.
2. Безбородова Т.В. Управління оборотними коштами підприємств. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 1. С. 59-62.
3. Брейлі Р., Майєрс С. Принципи корпоративних фінансів / пер. з англ. К.: Основи, 1997. 1024 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз. Навчальний посібник – Житомир. ПП “Рута”, 2003. 680с.
5. Бердар М.М. Фінанси підприємств : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
6. Варчук О.А., Суховєєва А.С. Особливості обліку електромонтажних робіт. VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті». URL: [https:// economics.net.ua/files/science/ipreed/2016/15.pdf](https://economics.net.ua/files/science/ipreed/2016/15.pdf).
7. Ван Хорн Дж. К. Фінансовий менеджмент і політика. К:Основи, 1997. – 864 с.
8. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
9. Григор’єва Д.Г. Нормування оборотних активів як один зі шляхів їх ефективного використання. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1025>
10. Голубко А.І. Управління оборотними активами підприємства. Матеріали XLVII науково технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14-23 березня 2018 р. URL: https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all_fm/all_fm_2018/paper/view/4521
11. Донін Є. О. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства. Фінанси, облік, банки. 2017. № 1 (22). С. 231-240.

12. Дробишева О. О. Роль оборотних засобів у виробничому процесі підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 2. С. 19-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_2_5.
13. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2003. 556 с.
14. Єпіфанова І.Ю. Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. 143 с.
15. Катан Л.І. Фінансування і кредитування АПК: навч. посіб. / Л.І. Катан, Ю.В. Масюк, С.О. Корецька, Л.І. Бровко та інші. К.: ТОВ "ДКС центр", 2012. 300 с.
16. Кодацький В.П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 4. С. 271-274.
17. Кос А.М, Бірюченко С.Ю. Управління оборотними активами як складовою потенціалу підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/129.pdf>
18. Левченко Д.В., Цуркан І.М. Методи планування оборотних активів підприємств. URL: https://eaf.nmu.org.ua/ua/naukova_diyalnist/Internet_tezi_2015/Левченко%20Д.pdf.
19. Лігоненко Л. А. Економіка підприємства: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 512 с.
20. Лютий І. О. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 472 с.
21. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text.
22. Марцин В.С. Економіка торгівлі: підручник. К.: Знання. 2006. 402 с.
23. Михайлова О.В. Деякі аспекти управління оборотними активами на підприємствах роздрібною торгівлі. *Економічна стратегія та перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2010. Вип. 2(12). С. 228- 234.

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": Наказ Міністерства Фінансів України, затверджений 07.02.2003 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z03313#Text>.

25. Опанасенко В. М. Управління фінансами підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2020. 384 с.

26. Поддєрьогін О. А. Фінанси підприємств: Підручник. К.: КНЕУ. 2021. 656 с.

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" зі змінами і доповненнями від 20 жовтня 1999 року № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z075199#Text>

28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" зі змінами і доповненнями від від 8 жовтня 1999 року № 247. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z072599#Text>.

29. Пунько Ю. Сутність та класифікація оборотних активів. Молодь – аграрній науці і виробництву. Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти. 19 травня 2022 р. Біла Церква: БНАУ, 2022. 131 с.

30. Соляник Л. Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління: монографія / Л. Г. Соляник; за ред. О.С. Галушко. Дніпропетровськ: Вид-во НГУ, 2009. 239 с.

31. Славюк Р.А. Фінанси підприємств: навч. посіб. – 2-е вид., доп. І перероб. Луцьк: Ред. вид. від; «Вежа», 2001. 204 с.

32. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: підручник. 7-ме вид., перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 640 с.

33. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства: навч. посіб. К.: Алерта, 2021. 485 с.

34. Трачук А. І., Лубкей Н. П. Методологічні основи управління активами підприємств. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/27849/1/127.PDF>.
35. Управління оборотними активами на підприємствах роздрібно́ї торгівлі: монографія / Н.О. Власова [та ін.]. Х.: ХДУХТ, 2014. 258 с.
36. Чубка О.М. Рудницька О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2485/1/64.pdf>.
37. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ. нац. ун т ім. Т. Шевченка. 2 ге вид., стер. К.: Знання, 2013. 375 с.
38. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємства: навч.посіб. К.: Видавництво: "Знання". 2012. 341 с.
39. Anthony, R. N. (). *Accounting: Text and Cases* (10th ed.). McGraw-Hill. 1998. 832 с.
40. Breitner, L. M. *Principles of Managerial Finance*. Addison-Wesley. 1996. 720 с.
- 41 Brigham, E. F., & Houston, J. F. *Fundamentals of Financial Management* (13th ed). Cengage Learning. 2013. 880 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (форма № 1) ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ»

Стаття	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	2	3	4	5
Актив				
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	310	360	360	360
первісна вартість	401	401	401	401
накопичена амортизація	91	41	41	41
Незавершені капітальні інвестиції	0	275	14141	12688
Основні засоби:	3450	7204	14332	15600
первісна вартість	6601	11058	19867	22913
знос	3151	3854	5535	7313
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	0	33	1208	1330
Довгострокова дебіторська заборгованість	5367	716	0	0
Усього за розділом I	9160	8588	30041	29978
II. Оборотні активи				
Запаси	32792	43200	27232	21988
Виробничі запаси	5537	39031	21299	20061
Незавершене виробництво	456	4054	5818	1812
Готова продукція	26799	115	115	115
Векселі одержан	0	500	500	500
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	62204	31846	67491	81051
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	2132	30951	21052	29380
з бюджетом	1334	7471	6585	12799
у тому числі з податку на прибуток	81	0	0	0
з нарахованих доходів	3	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	144	33	258	123
Гроші та їх еквіваленти	22287	12693	28436	11007
Готівка	12	3	2	6
Рахунки в банках	22275	12690	28434	1100
Витрати майбутніх періодів	176	1304	529	410
Інші оборотні активи	381	1203	990	553
Усього за розділом II	121453	129201	153073	157811
Баланс	130613	137789	183114	187789
Пасив				
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал:	1	1	1	1
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	54509	87673	116699	134818
Усього за розділом I	54510	87674	116700	134819
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Цільове фінансування	532	532	0	0
Довгострокові кредити банків	0	0	11448	7058
Усього за розділом II	532	532	11448	7 058
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	0	2285	0	6125

Продовження додатку А

Поточна кредиторська заборгованість:				
за товари, роботи, послуги	8024	9016	20969	30586
за розрахунками з бюджетом	1426	1538	334	2872
за у тому числі з податку на прибуток		1333	291	2520
за розрахунками зі страхування	1	199	35	203
за розрахунками з оплати праці	0	871	176	1376
за одержаними авансами	66066	29882	31546	4174
за розрахунками з учасниками	0	5218	1320	
Поточні забезпечення			532	532
Інші поточні зобов'язання	54	574	54	23
Усього за розділом III	75571	49583	54966	45912
Баланс	130613	137789	183114	187789

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТОВ «НВП» «ІНОКС БІЗ»

Стаття	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	2	3	4
Дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг)	201267	224800	208659
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	11785	152160	145273
Валовий: прибуток	83408	72640	63386
збиток	0	0	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	305675	396563	389744
Валовий: прибуток	39995,4	41606	71109
збиток	0	0	
Інші операційні доходи	14619	17251	17196
Адміністративні витрати	22402	19425	22867
Витрати на збут	8275	10189	3846
Інші операційні витрати	14205	16806	19823
Фінансові результати від операційної діяльності			
прибуток	53145	43471	34046
збиток	0	0	0
Інші доходи	1548	3452	6693
Фінансові витрати	55	642	4802
Витрати від участі в капіталі	0	0	0
Інші витрати	5658	10457	6826
Фінансовий результат до оподаткування			
прибуток	48980	35824	29 234
збиток	0	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-8816	-6448	-5 262
Чистий фінансовий результат			
прибуток	40164	29376	23 972
збиток	0	0	

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	2	3	4
Матеріальні затрати	113696	147192	126704
Витрати на оплату праці	18825	15770	22327
Відрахування на соціальні заходи	2542	2962	4008
Амортизація	1010	1681	1778
Інші операційні витрати	35978	43699	27333
Разом	172051	211304	182 150

Додаток Б

Таблиця Б1 - Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів у запасах

Роки	Собівартість продукції (x_1)	Запаси (y_i)	x_i^2	$y_i x_i$	y_i^2	y^{\wedge}	$(y^{\wedge}-y)^2$	$(y_i-y_{\text{уср}})^2$	$(y^{\wedge}y_{\text{уср}})^2$
2019	34713	12502	375217502	76580694	156298753	11650,22	725450,9	5622615,79	2308793,6
2020	37885	10474,7	28522008	55941183	109719340	11107,04	399850,5	118305,476	953147,7
2021	91729	11371,7	266451083	58699206	129314424	10983,36	150766,3	1539846,6	726959,49
2022	117859	9187,35	207371520	13230151	844074007	8407,711	607836,2	889993,376	2968842,5
2023	152160	8190,1	120209296	89796256	670777384	8169,905	408,023	3766100,86	3844909,2
2024	145273	8192,6	141174794	97342015	671186947	8233,408	1665,338	3756403,89	3599883,5

S_x 52173,89 S_y 12036,63 r 0,78185 b 0,1803765 a 7411,153 S_r 0,153675 $S_{\text{ост}}$ 719,7103 S_a 569,5338 S_b 0,01164 tr 5,9451 ta 15,55814 tb 5,9451 F 40,39339 **Fтабл 5,32**

Таблиця Б2 - Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів у дебіторській заборгованості

Роки	Виручка (x_1)	Дебіт. заборг. (y_i)	x_i^2	$y_i x_i$	y_i^2	y^{\wedge}	$(y^{\wedge}-y)^2$	$(y_i-y_{\text{уср}})^2$	$(y^{\wedge}y_{\text{уср}})^2$
2018	65872,2	9918,0	4339146737	6,53E+08	98366724	9693,4257	50433,60	2625768	1948391,47
2019	65604,5	12931,2	4303950420	7,17E+08	119491133	9673,7438	1581196,7	6935966	1893832,97
2020	80381,1	10266,95	6461121237	8,25E+08	105410262	10760,152	243248,46	3878427	6064273,07
2021	19360,6	6435,9	374832832,4	1,25E+08	41420808,8	6273,7896	26279,774	3465844	4095718,48
2022	17840,6	5411,55	318287008,4	2,52E+08	29284873,4	6162,0359	563229,01	8329156	4560539,32
2023	19463,3	6905,05	378820046,9	1,34E+08	47679715,5	6281,3404	389013,7	1939134	4065213,33

S_x 22883,05 S_y 1804,212 r 0,932491 b 0,073522 a 4850,355 S_r 0,136518 $S_{\text{ост}}$ 246,3071 S_a 82,10237 S_b 0,003588 tr 6,830548 ta 7,572891 tb 20,49164 F 53,32158